

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. spalio 18 d.
(OR. en)

14009/23

VISA 201
COEST 548
COWEB 123
MIGR 323
FRONT 307
ASIM 90
COMIX 445

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo: Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo
direktorė Martine DEPREZ

gavimo data: 2023 m. spalio 18 d.

kam: Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET

Komisijos dok. Nr.: COM(2023) 730 final

Dalykas: KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI
**ŠEŠTOJI ATASKAITA PAGAL BEVIZIO REŽIMO SUSTABDYMO
MECHANIZMĄ**

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2023) 730 final.

Pridedama: COM(2023) 730 final

Briuselis, 2023 10 18
COM(2023) 730 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI
ŠEŠTOJI ATASKAITA PAGAL BEVIZIO REŽIMO SUSTABDYMO
MECHANIZMĄ

Turinys

ĮVADAS	2
I. ES KAIMYNINĖS ŠALYS	5
1. ŠALYS, KURIOMS BEVIZIS REŽIMAS TAIKOMAS TRUMPIAU NEI SEPTYNERIUS METUS	5
SAKARTVELAS	5
UKRAINA	11
2. ŠALYS, KURIOMS BEVIZIS REŽIMAS TAIKOMAS DAUGIAU NEI SEPTYNERIUS METUS	16
ALBANIJA	16
BOSNIJA IR HERCEGOVINA	19
MOLDOVOS RESPUBLIKA	22
JUODKALNIJA	25
ŠIAURĖS MAKEDONIJA	28
SERBIJA	31
II. KITOS ŠALYS, KURIOMS TAIKOMAS BEVIZIS REŽIMAS	35
ŠALYS, KURIOMS TAIKOMAS BEVIZIS REŽIMAS IR KURIOS ĮGYVENDINA PILIETYBĖS SUTEIKIMO INVESTUOTOJAMS PROGRAMAS	35
VANUATU	36
RYTŲ KARIBŲ VALSTYBĖS	38
IŠVADA	40

IVADAS

Vizų režimo liberalizavimas yra ES bendradarbiavimo migracijos, saugumo ir teisingumo srityse ramstis. Jis palengvina judumą ir žmonių tarpusavio ryšius.

Pagal Reglamento (ES) 2018/1806 (toliau – Vizų reglamentas)¹ 8 straipsnio 4 dalį Komisija turi užtikrinti, kad būtų tinkamai stebima, ar šalys, kurių piliečiams po sėkmingai užbaigto dialogo dėl vizų režimo liberalizavimo suteikta galimybė į ES keliauti be vizos, laikosi bevizio režimo reikalavimų. Šiuo tikslu nuo 2017 m. Komisija priėmė penkias ataskaitas pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą² dėl Vakarų Balkanų šalių (Albanijos, Bosnijos ir Hercegovinos, Juodkalnijos, Serbijos ir Šiaurės Makedonijos) ir Rytų partnerystės šalių (Moldovos Respublikos (toliau – Moldovos), Sakartvelo ir Ukrainos), kurioms taikomas bevizis režimas.

Remdamasi šių ataskaitų išvadomis ir bendra bevizio režimo, kurį ES taiko visame pasaulyje, stebėseną³, 2023 m. gegužės 30 d. Komisija priėmė komunikatą⁴, kuriame pabrėžiamos pagrindinės su bevizio režimo veikimu susijusios problemos neteisėtos migracijos ir saugumo srityse ir pagrindiniai dabartinio bevizio režimo sustabdymo mechanizmo trūkumai, nustatant konsultacijų dėl galimų tų problemų sprendimo ir mechanizmo tobulinimo būdų procesą.

Vienas iš komunikate aptariamų aspektų susijęs su poreikiu stiprinti šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, stebėseną, kaip nurodoma 2023 m. vasario 9 d. Europos Vadovų Tarybos išvadose⁵. Kaip paskelbta Pirmininkės U. von der Leyen 2023 m. kovo 20 d. laiške Europos Vadovų Tarybai, šiandien Komisija teikia pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo peržiūrimas bevizio režimo sustabdymo mechanizmas⁶, taip pat naują strateginę ir išsamią bevizio režimo sustabdymo mechanizmo ataskaitą. Vienas iš pagrindinių pasiūlymo tikslų – sustiprinti Komisijos stebėsenos ir ataskaitų teikimo užduotis, nustatant aiškią galimybę į bevizio režimo sustabdymo mechanizmo ataskaitą įtraukti kitas geografines vietas už ES kaimyninių šalių ribų, daugiausia dėmesio skiriant toms trečiosioms šalims, kurios susiduria su konkrečiomis problemomis, dėl kurių, jei jos nebus išspręstos, gali būti pradėtas taikyti sustabdymo mechanizmas.

Viena vertus, kaip reikalaujama Reglamento (ES) 2018/1806 8 straipsnio 4 dalyje, ataskaitoje vertinama, ar šalys, užbaigusios dialogą dėl vizų režimo liberalizavimo mažiau nei prieš septynerius metus (Sakartvelas ir Ukraina), laikosi vizų režimo liberalizavimo reikalavimų. Kita vertus, ataskaitose apie šalis, kurios dialogą dėl vizų režimo liberalizavimo užbaigė daugiau nei prieš septynerius metus

¹ 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1806, nustatantis trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorines sienas, privalo turėti vizas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams tas reikalavimas netaikomas, sąrašus, OL L 303, 2018 11 28, p. 39.

² COM(2017) 815 *final* (pirmoji ataskaita); COM(2018) 856 *final* (antroji ataskaita); COM(2020) 325 *final* (trečioji ataskaita); COM(2021) 602 *final* (ketvirtoji ataskaita), COM(2022) 715 *final* (penktoji ataskaita).

³ Kaip nurodyta Reglamento (ES) 2018/1806 II priede.

⁴ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl ES bevizio režimo stebėsenos, COM(2023) 297 *final*.

⁵ Specialusis Europos Vadovų Tarybos susitikimas (2023 m. vasario 9 d.). Išvados, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-1-2023-INIT/lt/pdf>. Europos Vadovų Taryba pabrėžė, kad „[M]igracijos valdymui, taip pat atitinkamais atvejais apskritai geram bevizių režimų veikimui ir tvarumui itin svarbu, kad kaimyninės šalys skubiai suderintų vizų politiką“ ir kad „reikėtų sustiprinti kaimyninių šalių vizų politikos stebėseną“.

⁶ COM(2023) 642.

(Albanija, Bosnija ir Hercegovina, Moldova, Juodkalnija, Šiaurės Makedonija ir Serbija)⁷, nurodomi konkretūs uždaviniai, susiję su beviziu režimu su šiomis šalimis, pavyzdžiui, vizų politikos suderinimas, pilietybės suteikimo investuotojams programos, bendradarbiavimas readmisijos srityje ir nepagrįsti prieglobsčio prašymai.

Visų aštuonių šalių atveju su kriterijais susiję klausimai, nagrinėjami per vizų liberalizavimo dialogą, kurį tos šalys užbaigė, vykstant plėtros procesui vertinami pagal 23 skyrių (Teisminės institucijos ir pagrindinės teisės) ir 24 skyrių (Teisingumas ir vidaus reikalai) ir apie juos išsamiai pranešama būsime Komisijos metiniame plėtros dokumentų pakete. Visų pirma plėtros dokumentų pakete taip pat išsamiai apžvelgiamos šalių kandidačių ir potencialių šalių kandidačių pastangos stiprinti teisinę valstybę ir kovoti su korupcija. Tai yra vadinamųjų pagrindinių principų, kurie yra stojimo proceso kertinis akmuo ir kurie nulems bendrą partnerių pažangos siekiant narystės ES tempą, dalis.

Kalbant apie Vakarų Balkanus, ataskaita grindžiama tebevykstančiu 2022 m. gruodžio 5 d. Komisijos pateikto ES veiksmų plano, kuriuo siekiama spręsti migracijos šiuo maršrutu klausimą, įgyvendinimu⁸. Veiksmų planas buvo parengtas reaguojant, be kita ko, į 2022 m. išaugusią neteisėtą migraciją į ES Vakarų Balkanų maršrutu. Valstybių narių išorės sienas kertančių asmenų skaičiaus padidėjimą tam tikru mastu lėmė antrinis judėjimas per regioną ir asmenų, kuriems taikomas bevizis režimas, atvykimas į Vakarų Balkanus ir tolesnis keliavimas į ES. Veiksmų planas padėjo užtikrinti, kad atvykstančių asmenų skaičius sumažėtų; planu siekiama ne tik plėtoti bendrus suderintus veiksmus ES lygmeniu, bet ir toliau stiprinti ES ir partnerių iš Vakarų Balkanų bendradarbiavimą migracijos klausimais. Veiksmų planas apima sienų valdymo, prieglobsčio ir priėmimo pajėgumus, kovą su neteisėtu migrantų gabenimu, bendradarbiavimą readmisijos srityje ir grąžinimą, taip pat vizų politikos suderinimą.

Apskritai dėl aktyvesnio visų partnerių iš Vakarų Balkanų dalyvavimo ir informavimo visais lygmenimis visose šiose politikos srityse išlaikytas geras įgyvendinimo tempas. Vis dėlto veiksmų plano įgyvendinimą reikia tęsti. Neteisėta migracija vis dar yra vienas iš pagrindinių partneriams iš Vakarų Balkanų kylančių iššūkių. Kovai su neteisėtu migrantų gabenimu ir prekyba žmonėmis tebetiekama pirmenybė. Nors regione vėl nustatytas vizos reikalavimas kai kurioms šalims, iš kurių 2022 m. neteisėtai atvykstančių asmenų skaičius padidėjo labiausiai, būtina toliau siekti derinti vizų politiką. Komisija padidino savo finansinę paramą su migracija susijusiai veiklai regione – pagal Pasirengimo narystei pagalbos priemonę (PNPP III) skyrė iš viso 291,9 mln. EUR (2021–2023 m.).

2023 m. rugpjūčio 31 d. duomenimis, užregistruoti 62 967 neteisėto ES valstybių narių sienos kirtimo Vakarų Balkanų maršrutu atvejai⁹. Tai 28 proc. mažiau, palyginti su tuo pačiu 2022 m. laikotarpiu, daugiausia dėl partnerių iš Vakarų Balkanų vykdomo vizų politikos derinimo. Pagrindinės šalys, kurių piliečiai keliauja šiuo maršrutu, tebėra Sirija, Afganistanas ir Turkija.

Ši ataskaita parengta remiantis visų aptariamų aštuonių šalių, Europos išorės veiksmų tarnybos ir ES delegacijų, atitinkamų ES teisingumo bei vidaus reikalų agentūrų¹⁰ ir valstybių narių pateikta

⁷ Reglamento (ES) 2018/1806 8 straipsnio 4 dalyje reikalaujama, kad Komisija pateiktų tik septynerių metų laikotarpio ataskaitą nuo vizų režimo liberalizavimo toms trečiosioms šalims įsigaliojimo dienos; po to Komisija gali toliau teikti ataskaitas, kai mano, kad tai būtina, arba Europos Parlamento ar Tarybos prašymu.

⁸ https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-12/Western%20Balkans_en.pdf

⁹ Operatyviniai duomenys, FRONTEX, <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/>.

¹⁰ Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra (EUAA), Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX), Europos Sąjungos bendradarbiavimo baudžiamosios teisenos srityje agentūra (Eurojustas) ir Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūra (Europolas).

informacija. Septyniolika valstybių narių pateikė pastabų dėl atitinkamų bendradarbiavimo su tomis šalimis migracijos ir saugumo srityse pavyzdžių. Į šias pastabas atsižvelgta rengiant ataskaitoje pateiktus atitinkamus vertinimus.

Šioje šeštojoje ataskaitoje vertinami veiksmai, kurių atitinkamos šalys ėmėsi 2022 m., ir pateikiami 2023 m. atnaujinti duomenys, kuriuos nuspręsta įtraukti į ataskaitą atsižvelgiant į jų didelį poveikį šių metų rekomendacijoms. Taip pat ataskaitoje pateikiama informacija apie operatyvinį bendradarbiavimą su ES ir valstybėmis narėmis¹¹ ir apžvelgiamos migracijos tendencijos¹² atsižvelgiant į Eurostato 2022 statistinių metų duomenis, įskaitant pokyčius, palyginti su 2021 m.

Kaip paskelbta 2023 m. gegužės 30 d. komunikate ir kadangi pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl bevizio režimo sustabdymo mechanizmo peržiūros išdėstytas požiūris jau įgyvendinamas, ataskaita pirmą kartą taip pat apima kitas geografines sritis už ES kaimyninių šalių ribų, daugiausia dėmesio skiriant šalims, kurioms taikomas bevizis režimas, kuriose kilo konkrečių problemų ir kuriose gali prireikti tolesnio bendradarbiavimo sprendžiant konkrečias migracijos ir (arba) saugumo problemas, kurios galėtų būti įvertintos pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą. Atsižvelgiant į vieną iš pagrindinių pirmiau minėtame komunikate nustatytų problemų, ataskaitos II skirsnyje vertinamos šalys, kurioms taikomas bevizis režimas ir kurios taiko pilietybės suteikimo investuotojams programas. Trečiųjų šalių, kurioms taikomas bevizis režimas ES, įgyvendinamos pilietybės suteikimo investuotojams programos (dažnai dar vadinamos „auksiniais pasais“) gali kelti tam tikrą saugumo riziką ES. Pagal šias programas pilietybės teisė suteikiama remiantis vietos investicijomis arba už fiksuotą mokestį, taikant minimalius gyvenamosios vietos reikalavimus arba jų visai netaikant, atliekant tik ribotus saugumo patikrinimus ir nereikalaujant jokio tikro ryšio su atitinkama trečiąja šalimi. Atitinkamos trečiosios šalys tas programas dažnai reklamuoja kaip „auksinius pasus“, kuriais siekiama aiškaus tikslo – trečiųjų šalių piliečiams, kuriems kitu atveju reikėtų vizos, sudaryti sąlygas be vizų atvykti į Sąjungą. Pagal tokias programas jų dalyviai gali apeiti įprastą Šengeno vizų išdavimo tvarką ir jai būdingą išsamų individualių migracijos ir saugumo pavojų vertinimą; be kita ko, jie gali išvengti pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo prevencijos priemonių taikymo¹³.

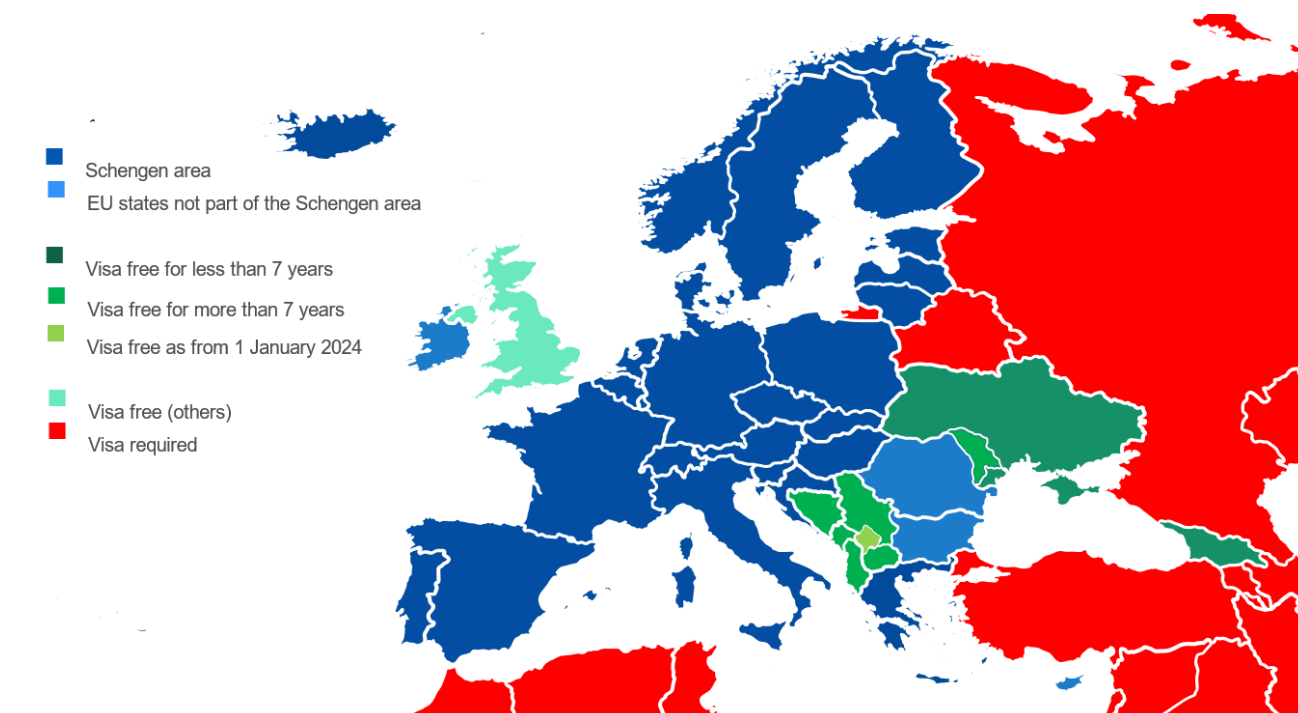
Komisija stebi visas trečiąsias šalis, kurioms taikomas bevizis režimas ir kurios taiko pilietybės suteikimo investuotojams programas. Šiuo metu kai kurios trečiosios šalys, kurioms taikomas bevizis režimas, yra atidžiai tikrinamos dėl galimos rizikos, susijusios su jų taikomomis pilietybės suteikimo investuotojams programomis arba planais tokias programas pradėti įgyvendinti.

¹¹ Šioje ataskaitoje sąvoka „valstybės narės“ apima valstybes nares, taikančias Reglamentą (ES) 2018/1806 (toliau – Vizų reglamentas), t. y. visas dabartines valstybes nares (išskyrus Airiją) ir Šengeno asocijuotąsias šalis.

¹² Nors su migracija susiję vizų režimo liberalizavimo kriterijai taikomi tik atitinkamų trečiųjų šalių vykdomai migracijos politikai, skirsnyje apie migracijos tendencijas atsižvelgiama į neteisėtą migraciją į valstybes nares, valstybių narių nepatenkintus prašymus leisti atvykti į šalių, kurios aptariamoms šioje ataskaitoje, piliečių valstybėse narėse pateiktus tarptautinės apsaugos prašymus.

¹³ Komisijos ataskaita Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Investuotojų pilietybės ir leidimo gyventi schemos Europos Sąjungoje“, COM(2019) 12 *final*, p. 23.

I. ES KAIMYNNINĖS ŠALYS

1. ŠALYS, KURIOMS BEVIZIS REŽIMAS TAIKOMAS TRUMPIAU NEI SEPTYNERIUS METUS

SAKARTVELAS

1. Vizų politikos derinimas

Sakartvelas taiko bevizį režimą 24 šalims, įtrauktoms į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašą¹⁴: Armėnijai, Azerbaidžanui, Bahreinui, Baltarusijai, Belizui, Botsvanai, Dominikos Respublikai, Ekvadorui, Iranui, Jordanijai, Katarui, Kazachstanui, Kuveitui, Kirgizijai, Libanui, Omanui, Pietų Afrikai, Rusijai, Saudo Arabijai, Tadžikistanui, Tailandui, Turkijai, Turkmėnistanui ir Uzbekistanui.

2022 m. Sakartvelas nepadarė pažangos tolesnio vizų politikos derinimo srityje.

2. Dokumentų, įskaitant biometrinius duomenis, saugumas

Sakartvelas biometrinius pasus išduoda nuo 2010 m. Nebiimetriniai pasai bus laipsniškai panaikinti iki 2025 m. sausio 1 d., kai nustos galioti paskutiniai iš dabar naudojamų nebiometrinių pasų. Bendradarbiaudamas su Interpolu Sakartvelas keičiasi informacija apie pamestus ir pavogtus pasus.

3. Integruotas sienų valdymas, migracijos valdymas, prieglobstis

Sakartvelas toliau siekė spręsti nepagrįstų prieglobsčio prašymų, kuriuos jos piliečiai pateikė valstybėse narėse, problemą. Remdamosi 2021 m. sausio mėn. įsigaliojusi nauju atvykimo ir išvykimo įstatymu, 2022 m. Sakartvelo valdžios institucijos Sakartvelo sienos perėjimo punktuose atliko išvykimo kontrolės patikrinimus. Sakartvelas praneša, kad 2021–2022 m. ši sistema sudarė

¹⁴ Reglamento (ES) 2018/1806 I priedas.

sąlygas užkirsti kelią iš viso 4 677 Sakartvelo piliečių išvykimui, nes buvo laikoma, kad tai keltų neteisėtos migracijos į ES riziką.

Siekdamos toliau prisidėti prie šios problemos sprendimo, Sakartvelo valdžios institucijos vykdė asmenų ir grupių, užsiimančių neteisėtu migrantų gabenimu (įskaitant dalyvavusius teikiant melagingą informaciją apie galimybes pateikti sėkmingus prieglobsčio prašymus ES), baudžiamąjį persekiojimą. Vis dėlto asmenų, kuriems faktiškai pateikti kaltinimai, skaičius tebėra nedidelis (2022 m. – 11).

Sakartvelas nuolat bendradarbiauja su atitinkamomis ES valstybėmis narėmis dėl bevizio režimo, be kita ko, dėl Sakartvelo piliečių neteisėto buvimo Europos Sąjungoje prevencijos. 2022 m. šis bendradarbiavimas apėmė 16 Sakartvelo policijos pareigūnų dislokavimą kai kuriose ES valstybėse narėse siekiant padėti vietos teisėsaugos institucijoms – buvo surengtos aštuonios bendros operacijos.

Sakartvelas nuolat bendradarbiauja su FRONTEX pagal 2021 m. atnaujintą darbo susitarimą dėl operatyvinio bendradarbiavimo. Keletas FRONTEX pareigūnų komandiruoti į sausumos ir jūrų sienos perėjimo punktus, taip pat į Tbilisio ir Kutaisio tarptautinius oro uostus. Sakartvelo policijos pareigūnai taip pat komandiruoti į atitinkamus ES valstybių narių oro uostus. Pagrindinis šio bendradarbiavimo tikslas – užkirsti kelią Sakartvelo piliečių piktnaudžiavimui beviziu režimu, be kita ko, teikiant nepagrįstus prieglobsčio prašymus.

Sakartvelas glaudžiai bendradarbiavo su valstybėmis narėmis readmisijos srityje. Teigiamų Sakartvelo valdžios institucijų sprendimų dėl readmisijos prašymų skaičius per visą 2017–2022 m. laikotarpį sudaro vidutiniškai 98 proc. Sakartvelas taip pat labai glaudžiai bendradarbiavo grąžinimo srityje, įskaitant repatriacijos skrydžius grąžinimo tikslais. 2022 m. lydintieji asmenys iš Sakartvelo dalyvavo FRONTEX mokymuose apie grąžinimo operacijas¹⁵, kad įgyvendinant tokias operacijas būtų užtikrinti aukščiausi ES standartai. Kelios valstybės narės ir FRONTEX palankiai įvertino gerą bendradarbiavimą su Sakartvelu dėl repatriacijos skrydžių vykdymo grąžinimo tikslais.

4. Su neteisėta migracija, tarptautinės apsaugos prašymais, grąžinimu ir readmisija susijusių tendencijų stebėseną

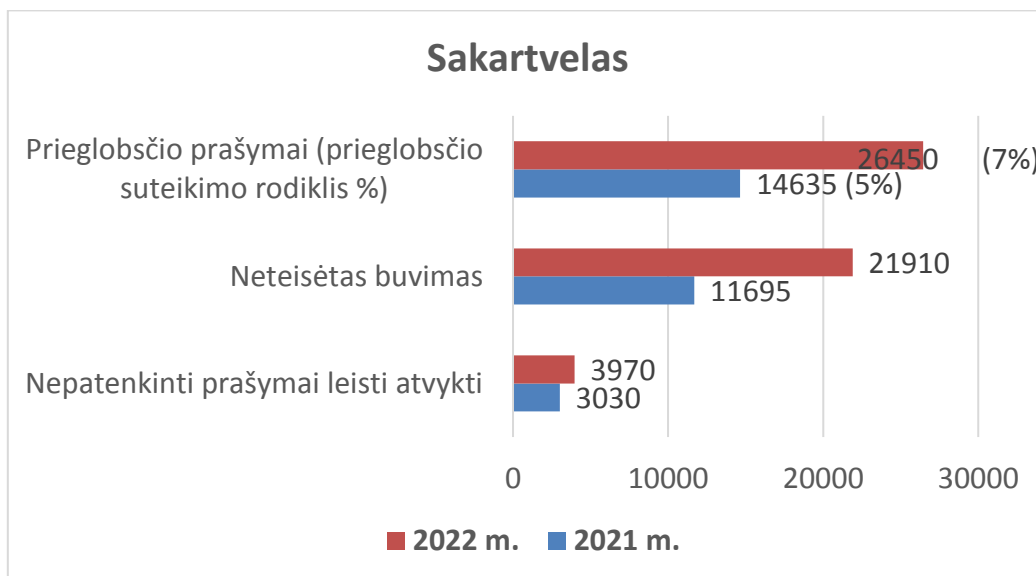
2022 m. valstybėse narėse Sakartvelo piliečių pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų skaičius padidėjo 81 proc., palyginti su 2021 m.: 2022 m. pateikta 26 450 prašymų (2021 m. – 14 635). Prieglobsčio suteikimo rodiklis¹⁶ padidėjo nuo 5 proc. 2021 m. iki 7 proc. 2022 m.

2022 m. užfiksuoti 25 atvejai, kai Sakartvelo piliečiai neteisėtai kirto sienas su valstybėmis narėmis. 2022 m. neteisėtai valstybėse narėse esančių Sakartvelo piliečių skaičius padidėjo 87 proc. – 2022 m. tokių asmenų buvo 21 910, o 2021 m. – 11 695. Nepatenkintų prašymų leisti Sakartvelo piliečiams atvykti skaičius padidėjo 31 proc. – nuo 3 030 2021 m. iki 3 970 2022 m.

2022 m. padidėjo sprendimų grąžinti Sakartvelo piliečius skaičius (16 275 2022 m., palyginti su 10 820 2021 m., t. y. 50 proc. daugiau), kaip ir grąžintų asmenų skaičius (7 760 2022 m., palyginti su 4 935 2021 m., t. y. 57 proc. daugiau). Grąžinimo rodiklis šiek tiek pagerėjo – padidėjo nuo 46 proc. 2021 m. iki 48 proc. 2022 m.

¹⁵ Vykdamas grąžinimo operacijas, grąžinamus asmenis iš išvykimo oro uosto paima paskirties šalies valdžios institucijos. Transporto priemonės ir palydos pareigūnus suteikia ta ES nepriklausanti šalis.

¹⁶ Šioje ataskaitoje prieglobsčio suteikimo rodiklis apskaičiuojamas kaip teigiamų pirmosios instancijos lygmeniu priimtų sprendimų (be kita ko, dėl Ženevos apsaugos, papildomos apsaugos ir humanitarinio statuso) dalis, palyginti su visais pirmosios instancijos lygmeniu priimtais sprendimais. Apibrėžtis pateikta https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/recognition-rate-procedures-international-protection_en.

Šaltinis – Eurostatas

5. Viešoji tvarka ir saugumas

Sakartvelas toliau dėjo pastangas kovoje su korupcija. 2022 m. šalies parlamentas priėmė teisės aktus, kuriais įsteigiamas Kovos su korupcija biuras – agentūra, atsakinga už kovos su korupcija politikos parengimą ir jos įgyvendinimo stebėseną. Jos kompetencijos sričiai priskiriama aukšto lygio pareigūnų turto deklaracijų ir politinių partijų finansinės veiklos stebėseną, informatorių apsauga, taip pat interesų konfliktų nustatymas ir prevencija viešosiose įstaigose.

Politikos koordinavimo sistema sukurta, tačiau pagrindinė kovos su korupcija politikos koordinavimo platforma – Nacionalinė kovos su korupcija taryba – neįsteigta nuo 2019 m. Įsteigus Kovos su korupcija biurą, jam paskirti kai kurie politikos koordinavimo aspektai. Reikia aiškiai apibrėžti Biuro ir Tarybos įgaliojimus, ypač politikos formavimo ir stebėsenos srityse. 2023 m. rugsėjo mėn. pabaigoje Sakartvelas nusiuntė prašymą Venecijos komisijai pateikti nuomonę dėl jos galiojančių įstatymų dėl Kovos su korupcija biuro įsteigimo ir dėl Specialiųjų tyrimų tarnybos.

Operatyviniu lygmeniu už kovą su korupcija atsako Sakartvelo valstybės saugumo tarnybos Kovos su korupcija agentūra. Šią užduotį taip pat vykdo Valstybės tarnybos biuras, kuris remia kovos su korupcija politikos įgyvendinimą tarp Sakartvelo valstybės tarnautojų, o viena iš pagrindinių jo pareigų – valstybės pareigūnų turto ir interesų deklaravimo sistemos valdymas. Per pirmuosius devynis 2022 m. mėnesius baudžiamojon atsakomybėn už korupciją buvo patraukta iš viso 115 asmenų, o 95 asmenys buvo nuteisti. Atsakomybė už turto deklaracijas dabar perduota Kovos su korupcija biurui.

Aukšto lygio korupcija tebėra sritis, kurioje būtina imtis veiksmų, visų pirma dėl didelio masto grupinių interesų ir jų įtakos politinėje, teisminėje ir ekonominėje srityse. 2023 m. vasario mėn. Sakartvelas pasitraukė iš EBPO Rytų Europos ir Vidurinės Azijos kovos su korupcija stebėsenos tinklo (EBPO/CAN).

Sakartvelas yra Kovos su korupcija valstybių grupės (GRECO) dalyvaujančioji valstybė. Šalis įgyvendino arba atsižvelgė į aštuonias iš 16 rekomendacijų, pateiktų 4-ojo etapo vertinimo ataskaitoje. 2023 m. gegužės mėn. Sakartvelas įgyvendino vieną likusią GRECO rekomendaciją – išplėtė turto deklaravimo tvarkos taikymo sritį, kad ji apimtų visus prokurorus. Dar reikia įgyvendinti

rekomendaciją dėl teisėjų imuniteto apribojimo, taikant jį tik veiklai, susijusiai su jų dalyvavimu teismo sprendimų priėmimo procese („funkcinis imunitetas“).

Siekdamas patobulinti teisinės kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu priemones, Sakartvelas suteikė didesnius įgaliojimus Finansų stebėsenos tarnybai (FST) ir sukūrė nuolatinę tarpžinybinę komisiją. Komisijai pavesta parengti ir pateikti vyriausybei 2023–2025 m. nacionalinę kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu strategiją ir veiksmų planą. Pirmasis komisijos darbo posėdis įvyko 2022 m. rugsėjo 20 d. Operatyviniu lygmeniu 2022 m. gegužės mėn. buvo priimtos naujos virtualiosios valiutos konfiskavimo gairės, kuriomis dabar dažnai naudojasi tyrėjai ir prokurorai su pinigų plovimu susijusiose baudžiamosiose bylose.

Kalbant apie kovą su terorizmu, 2022 m. sausio mėn. buvo priimta nauja 2022–2026 m. nacionalinė kovos su terorizmu strategija ir atitinkamas veiksmų planas. Strategijoje numatytas finansinių sankcijų mechanizmo patvirtinimas ir atsižvelgiama į Finansinių veiksmų darbo grupės (FATF) ir Kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu priemonių įvertinimo ekspertų komiteto (MONEYVAL) 2020 m. ataskaitos dėl Sakartvelo rekomendacijas¹⁷. Sakartvelo valstybės saugumo tarnyba toliau aktyviai bendradarbiavo su Europolu, prisijungė prie Jungtinės kovos su terorizmu ryšių palaikymo grupės ir dalyvavo analitiniuose projektuose, įskaitant Terorizmo finansavimo sekimo programą (TFSP).

Pagal 2021–2024 m. nacionalinę kovos su organizuotu nusikalstamumu strategiją Sakartvelo teisėsaugos institucijos daugiausia dėmesio skiria kovai su kibernetiniais nusikaltimais ir prekyba narkotikais ES, iš kurios nusikalstamos grupės gauna didelį pelną. Sakartvelas pranešė apie 2022 m. padidėjusį atitinkamų darbuotojų skaičių, pastangas stiprinti tarpžinybinį bendradarbiavimą ir pradėti visuomenės informuotumo didinimo kampanijas, visų pirma apie pavojus, susijusius su kibernetiniais nusikaltimais. Sakartvelas taip pat dėjo pastangas, kad šalies teisėsaugos institucijose būtų pradėta taikyti viešosios tvarkos palaikymo bendruomenės pastangomis ir žvalgybos informacija grindžiamo viešosios tvarkos palaikymo samprata, remdamasis, be kita ko, ES finansuojamo projekto „Parama kovai su organizuotu nusikalstamumu Sakartvele“ rezultatais¹⁸.

Sakartvelas turi daugelyje ES valstybių narių dirbančių policijos atašė tinklą ir ryšių palaikymo tarnybą Europole. Ypač glaudžiai bendradarbiaujama su Europolo Europos kovos su sunkių formų ir organizuotu nusikalstamumu centru (ESOCC), nes vienas iš jo dėmesio objektų – Rytų partnerystės šalyse įsikūrusios nusikalstamos grupės. Sakartvelas taip pat aktyviai dalyvauja Europos kovos su nusikalstamumu grėsmėmis daugiadalykės platformos (EMPACT) veikloje. 2022 m. Sakartvelas dalyvavo įgyvendinant aštuonis operatyvinių veiksmų planus iš 15; be to, buvo paskirtas nacionalinis EMPACT koordinatorius. 2022 m. birželio 22 d. pasirašytas darbo susitarimas su CEPOL, kuriuo pakeistas ankstesnis bendradarbiavimo susitarimas.

2022 m. rugsėjo mėn. Sakartvelas pasirašė antrą techninio bendradarbiavimo susitarimo dokumentą su Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centru (EMCDDA). Sakartvele veikia kelios nacionalinės duomenų rinkimo sistemos, kai kurios iš jų yra suderinamos su EMCDDA protokolais.

Sakartvelas gauna paramą pagal projektą „EMCDDA4GE“, kurią įgyvendinant daugiausia dėmesio skiriama žinių perdavimui ir gebėjimų stiprinimui narkotikų stebėsenos, ataskaitų teikimo, prevencijos ir gydymo srityse.

¹⁷ <https://rm.coe.int/moneyval-2020-20-5th-round-mer-georgia/1680a03271>

¹⁸ <https://police.ge/en/ministry/structure-and-offices/international-relations-department/donor-coordination/proectqebis-shesakheb/ongoing-projects/teqnikuri-daxmareba-organizaciuli-danashauli>

2022 m. rugsėjo 28 d. Sakartvelas sudarė darbo susitarimą su Europos prokuratūra. Bendradarbiaudamas su Eurojustu Sakartvelas 2022 m. dalyvavo dviejų jungtinių tyrimų grupių su ES partneriais veikloje. Sakartvelas yra paskyręs ryšių prokurorą Eurojuste.

6. Išorės santykiai ir pagrindinės teisės

Penktojoje ataskaitoje pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą Komisija rekomendavo Sakartvelui visiškai suderinti Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimo procedūrą su Venecijos komisijos rekomendacijomis¹⁹, taip pat priimti ir įgyvendinti teisės aktus, pagal kuriuos būtų vertinamas Aukščiausiojo Teismo teisėjų profesinis sąžiningumas ir veiklos rezultatai.

Sakartvelas įgyvendino dar ne visas atitinkamas Venecijos komisijos rekomendacijas. Vis dar reikia užtikrinti veiksmingą Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimo procedūroje dalyvaujančių kandidatų teisę apskusti sprendimą, paaiškinant Aukščiausiojo Teismo sprendimo privalomąjį pobūdį Aukščiausiajai teisingumo tarybai. Sakartvelas nepradėjo teisės aktų dėl papildomų Aukščiausiojo Teismo teisėjų tarnybinės etikos patikrinimų rengimo proceso, kuriame dalyvautų lemiamą balsą turintys tarptautiniai ekspertai.

Penktojoje ataskaitoje pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą Komisija taip pat rekomendavo Sakartvelui užtikrinti savo duomenų apsaugos institucijos – Asmens duomenų apsaugos tarnybos – nepriklausomumą. 2023 m. birželio mėn. priimtas naujas duomenų apsaugos įstatymas, kuris 2023 m. rugsėjo mėn. nusiųstas Venecijos komisijai, kad ši pateiktų nuomonę. Šiame įstatyme, kuriuo siekiama suderinti Sakartvelo teisės aktus su ES *acquis*, apskritai numatyta patobulinimų, palyginti su 2011 m. įstatymu. Vis dėlto dar reikia išspręsti keletą klausimų, visų pirma susijusių su tarptautinio duomenų perdavimo taisyklėmis ir tam tikromis duomenų apsaugos teisių išimtimis arba apribojimais.

7. Rekomendacijos

Apskritai Sakartvelas ir toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo kriterijus ir imasi veiksmų, kad įgyvendintų Komisijos anksčiau pateiktas rekomendacijas. Vis dėlto būtina dėti daugiau pastangų. Konkrečiau, dar būtina atlikti toliau nurodomus darbus:

- a) derinti Sakartvelo vizų politiką su ES sudarytu trečiųjų šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, visų pirma dėl šalių, Europos Sąjungai keliančių neteisėtos migracijos arba saugumo riziką;
- b) aktyviau spręsti nepagrįstų prieglobsčio prašymų ir neteisėto buvimo valstybėse narėse problemą;
- c) dalyvauti EMPACT operatyvinio kovos su neteisėtu migrantų gabenimu veiksmų plano veiksmuose;
- d) įsteigti turto susigrąžinimo tarnybą ir turto valdymo tarnybą ir stiprinti turto susigrąžinimo pastangas, apimančias turto atsekimą, įšaldymą, valdymą, konfiskavimą ir perleidimą;
- e) priimti naują kovos su korupcija strategiją ir veiksmų planą, užtikrinant tinkamus jiems įgyvendinti reikiamus išteklius, ir ypatingą dėmesį skirti aukšto lygio korupcijos bylų tyrimui, baudžiamajam persekiojimui ir sprendimų priėmimui;

¹⁹ Rekomendacijos pateiktos Venecijos komisijos nuomonėje N949/2019, priimtoje 2019 m. birželio 24 d., vėliau taip pat 2020 m. rugsėjo 30 d. ir 2021 m. balandžio 1 d.

- f) užtikrinti, kad teisės aktuose dėl Kovos su korupcija biuro, Specialiųjų tyrimų tarnybos ir Asmens duomenų apsaugos tarnybos būtų atsižvelgta į Venecijos komisijos rekomendacijas.

UKRAINA

2022 m. vasario 24 d. Rusija pradėjo plataus masto agresijos karą prieš Ukrainą. Europos Sąjungos ir tarptautinės bendruomenės atsakas į tai buvo beprecedentis ir vieningas. Vienas iš pagrindinių to atsako elementų buvo vieningas valstybių narių sprendimas dėl Komisijos pasiūlymo aktyvuoti Laikinosios apsaugos direktyvą (LAD)²⁰, pagal kurią 2022 m. vasario 24 d. ar vėliau iš Ukrainos perkeltiems Ukrainos piliečiams (ir kitų kategorijų asmenims) suteikta laikina apsauga. 2023 m. rugsėjo 28 d. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, susitarė pratęsti LAD galiojimą nuo 2024 m. kovo 4 d. iki 2025 m. kovo 4 d.

Nuo to laiko ES ir Ukrainos tarpusavyje taikomas bevizis režimas palengvino keliones į Ukrainą ir iš jos, o tai padėjo įgyvendinti laikinąją apsaugą ES.

1. Vizų politikos derinimas

Ukraina taiko bevizį režimą 15 šalių, įtrauktų į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašą: Armėnijai, Azerbaidžanui, Bahreinui, Baltarusijai, Ekvadorui, Katarui, Kazachstanui, Kuveitui, Kirgizijai, Mongolijai, Omanui, Saudo Arabijai, Tadžikistanui, Turkijai ir Uzbekistanui.

2022 m. nepadaryta jokios pažangos siekiant labiau suderinti teisės aktus su ES sudarytu šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu.

2. Dokumentų, įskaitant biometrinius duomenis, saugumas

Ukraina biometrinius pasus išduoda nuo 2015 m. Paskutiniai nebiometriniai pasai buvo išduoti 2016 m., o jų visiškas panaikinimas planuojamas 2026 m., kai baigsis galiojimas.

Vidaus reikalų ministerijai priklausančios Valstybinės migracijos tarnybos (VMT), kuri yra atsakinga už pasus, veikla buvo sustabdyta 2022 m. vasario 24 d., bet buvo atnaujinta, reikiamą įrangą perkėlus į saugią teritoriją. Šiuo metu visos Valstybinės migracijos tarnybos informacinės sistemos veikia įprastai, išskyrus neteisėtai Rusijos okupuotose teritorijose.

2022 m. vasario 28 d. buvo priimta išimtinė priemonė, pagal kurią pasų galiojimą leista pratęsti iki penkerių metų ir į tėvų pasus įdėti vaikų nuotraukas, kad Ukrainos piliečiai galėtų keliauti į ES. 2022 m. spalio 18 d. taip pat buvo išplėsta šios laikinos procedūros taikymo sritis – įtraukti skubių kelionių poreikio atvejai, pvz., kai reikia skubaus medicininio gydymo arba mirus giminaičiui užsienyje.

Atitinkamų Ukrainos valdžios institucijų keitimasis informacija apie pavogtus ir pamestus dokumentus ir šios informacijos perdavimas Interpolo pavogtų ir pamestų dokumentų duomenų bazėms vyko be pertrūkių, be kita ko, ir prasidėjus Rusijos agresijos karui.

3. Integruotas sienų valdymas, migracijos valdymas, prieglobstis

Rusijos plataus masto invazija ir agresijos karas prieš Ukrainą sukėlė didžiausią nuo Antrojo pasaulinio karo gyventojų judėjimą Europoje. Milijonai ukrainiečių buvo priversti palikti savo namus ir išvykti į užsienį arba persikelti į vakarinius Ukrainos regionus. Nuo Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą nukentėjusių perkeltų žmonių padėtis nuolat kinta, priklausomai nuo karo veiksmų raidos.

²⁰ 2022 m. kovo 4 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2022/382, kuriuo pagal Direktyvos 2001/55/EB 5 straipsnį nustatoma, kad iš Ukrainos yra perkeltųjų asmenų masinis srautas, ir pradama taikyti laikinoji apsauga, ST/6846/2022/INIT, OL L 71, 2022 3 4, p. 1–6.

Po 2022 m. vasario 24 d. Ukrainos sienų valdymui poveikį darė Rusijos agresija. Kai kuriuos pasienio rajonus okupavo Rusija, kiti tapo karo zona. Teritorijose, kurios ribojasi su Rusija, Baltarusija ir sienos su Moldova Padnestrės atkarpa, visi 111 sienos perėjimo punktų buvo uždaryti dėl saugumo priežasčių. Buvo prarasta (pagrobta arba sunaikinta) daug specializuotos įrangos. Nors Ukrainos sienos apsaugos pareigūnai, kaip ir kitų vidaus reikalų sektoriaus institucijų darbuotojai, labai aktyviai dalyvavo šalies gynybos ir civilinės saugos veikloje, pasienio kontrolės punktai ir toliau veikė – tai atspindėjo didelį atsparumą ir operatyvinius pajėgumus.

Pradėtas rengti naujas 2023–2025 m. integruoto sienų valdymo veiksmų planas, kuriame turėtų būti numatyta, kaip atkurti deokupuotose teritorijose esančių valstybės sienos ruožų valdymą. Laukiant, kol bus priimtas naujasis veiksmų planas, tęsiamas darbas, susijęs su dar neįgyvendintais 2020–2022 m. veiksmų plano veiksmis.

Po 2022 m. vasario 24 d. susidariusiomis karo sąlygomis Ukraina tęsė bendradarbiavimą sienų valdymo srityje su ES partneriais – tiek su valstybėmis narėmis, tiek su ES agentūromis, ypač FRONTEX. Be kita ko, kartu su Slovakija, Lenkija, Vengrija, Rumunija ir Moldova buvo atlikta bendra grėsmių sienų saugumui analizė ir kartu su Vokietijos federaline policija atlikta bendra Ukrainos ir Vokietijos sienų valdymo analizė. Vis dėlto FRONTEX darbuotojai, teikiantys paramą Ukrainai oro uostuose ir sienos perėjimo punktuose, dėl Rusijos agresijos buvo atšaukti.

ES ir Ukrainai kelia susirūpinimą galimas šaunamųjų ginklų kontrabandos masto padidėjimas. 2023 m. vasario mėn. ES pradėjo įgyvendinti veiksmus, įtrauktus į ES kovos su šaunamųjų ginklų ir kitų šaulių bei lengvųjų ginklų nukreipimu vykstant Rusijos agresijos karui prieš Ukrainą veiksmų sąrašą²¹. Ypatingas dėmesys skiriamas tam, kad būtų visapusiškai naudojamos sienų saugumo priemonėmis prie ES išorės sienų, kuriomis siekiama nustatyti šaunamųjų ginklų kontrabandą ir kurias taikant pagrindiniai subjektai yra valstybės narės (ypač muitinės ir sienos apsaugos pareigūnai arba pakrančių apsaugos pareigūnai), FRONTEX, EMPACT, Europolas ir Europos Sąjungos pasienio pagalbos misija Moldovoje ir Ukrainoje (EUBAM).

Ukraina toliau kovoja su neteisėta migracija. 2022 m. imigracijos pareigūnai nustatė 5 062 neteisėtus migrantus, iš kurių 336 neteisėtai pateko į teritoriją, ir buvo išardytos 26 nusikalstamos grupės, užsiimančios neteisėtu migrantų gabenimu.

2022 m. Ukrainoje toliau buvo nagrinėjami prieglobsčio prašymai – gauti 205 asmenų prašymai suteikti apsaugą ir priimti 46 teigiami sprendimai. 2022 m. pabaigoje Ukrainoje gyveno 2 523 pripažinti pabėgėliai.

4. Su migracija, laikina apsauga, tarptautinės apsaugos prašymais, tarptautinės apsaugos prašymais ir readmisija susijusių tendencijų stebėseną

2022 m. vasario mėn. duomenimis, į ES atvyko daugiau kaip 16 mln. nuo karo bėgančių asmenų, iš kurių 14 mln. buvo Ukrainos piliečiai, o iš ES į Ukrainą sieną kirto 11,4 mln. Ukrainos piliečių²². Pirmaisiais Rusijos agresijos mėnesiais atvykstančių asmenų skaičius buvo gerokai didesnis – vidutiniškai ES sieną su Ukraina per savaitę kirsdavo 800 000 asmenų, o didžiausias skaičius buvo daugiau kaip 200 000 asmenų kasdien. Nuo 2022 m. balandžio mėn. ši tendencija stabilizavosi iki

²¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6929-2023-INIT/en/pdf>

²² Atvykimo ir išvykimo duomenys rodo tarpvalstybinio judėjimo atvejų, o ne pavienių asmenų sienos kirtimo atvejų skaičių.

maždaug 240 000 per savaitę, o bendros ES ir Ukrainos sienos kirtimo atvejų skaičius vėl pasiekė prieš karą ir pandemiją buvusį lygį²³.

Aktyvavus Laikinosios apsaugos direktyvą, 2022 m. laikina apsauga ES ir asocijuotosiose šalyse suteikta 4 271 890 Ukrainos piliečių. Be to, 2022 m. tarptautinės apsaugos valstybėse narėse paprašė 27 135 ukrainiečiai (palyginti su 6 250 asmenų 2021 m.), o prašymų patenkinimo lygis buvo 88 proc. (palyginti su 17 proc. 2021 m.). Valstybės narės nepranešė apie jokiais ES ir Ukrainos readmisijos susitarimo įgyvendinimo problemas.

5. Viešoji tvarka ir saugumas

2022 m. birželio mėn. Ukrainai suteikus ES šalies kandidatės statusą, Ukrainos vyriausybė pradėjo viso Ukrainos teisėsaugos sektoriaus reformą, kuri šiuo metu įgyvendinama.

Nors karo sąlygomis vykdyti teisėsaugos užduotis tapo sunkiau, buvo toliau stengiamasi kovoti su prekyba narkotikais. Parengta nauja 2023–2030 m. valstybės kovos su narkotikais politikos strategija. Siekiant užkirsti kelią vaistų, kurių sudėtyje yra narkotinių ar psichotropinių medžiagų, nukreipimui arba naudojimui ne medicinos tikslais, 2022 m. lapkričio 1 d. buvo nustatyta prievolė šiuos vaistus išduoti tik pagal receptą.

Ukraina taip pat tęsė tarptautinį bendradarbiavimą šioje srityje EUBAM ir EMPACT sistemoje. Nors prasidėjus Rusijos agresijai bendradarbiavimas sulėtėjo, jis nenutrūko. Ukrainos teisėsaugos institucijos ketina stiprinti bendradarbiavimą su ES partneriais šioje srityje, visų pirma kovoje su neteisėtų narkotikų kontrabanda iš Afganistano, Irano ir Pakistano.

2022 m. rugsėjo 27 d. vyriausybė patvirtino naują veiksmų planą kovos su organizuotu nusikalstamumu srityje. Kova su organizuotu nusikalstamumu buvo tęsiama, nors karo sąlygomis ją vykdyti tapo sunkiau. Ypač daug pastangų buvo dedama kovojant su nusikalstamomis grupėmis, bandančiomis grobstyti į Ukrainą atgabenamą humanitarinę ir kitokią pagalbą. Buvo toliau bendradarbiaujama su Europolu ir Interpolu. 2022 m. spalio 19 d. įsigaliojo Ukrainos ir Europolo susitarimo memorandumas dėl konfidencialumo ir informacijos saugumo užtikrinimo. Jis sudarė sąlygas Ukrainai, Europolui, ES valstybėms narėms ir trečiosioms šalims tiesiogiai keistis informacija.

Operatyviniu lygmeniu taip pat buvo tęsiamas bendradarbiavimas su ES valstybių narių teisėsaugos institucijomis, visų pirma jungtinėse tyrimų grupėse, siekiant kovoti su pavojingiausiais tarpvalstybiniais nusikaltimais, taip pat sunkiais tarptautiniais nusikaltimais, įvykdytais per tarptautinį ginkluotą konfliktą.

2019–2021 m. pereinamuoju su baudžiamuoju persekiojimu susijusios reformos laikotarpiu buvo išbandyta skaidri vadovybės lygio prokurorų atrankos procedūra, apimanti sąžiningumo, profesionalumo ir vadovavimo gebėjimų patikrą. Vis dėlto nuo tada, kai 2021 m. rudenį buvo atkurta Prokurorų taryba, ši teigiama praktika nebebuvo tęsiama. Procedūra nepakankamai skaidri ir meritokratiška, trūksta patikimų sąžiningumo patikrų. Prokurorų tarybos ištekliai ir pajėgumai vykdyti savo įgaliojimus šioje srityje tebėra riboti.

2023 m. rugpjūčio mėn. Ukrainos vyriausybė priėmė 2023–2025 m. turto susigrąžinimo strategiją, kurioje nustatytos strateginės teisinės ir institucinės sistemos tobulinimo gairės ir numatytas

²³ Dėl išsamesnės informacijos apie susiklosčiusią padėtį žr. Komisijos komunikatą Europos Parlamentui ir Tarybai „Laikinosios apsaugos taikymas nuo Rusijos agresijos karo Ukrainoje bėgantiems asmenims. Pirmieji metai“, COM(2023) 140 *final*.

tarpžinybinis ir tarptautinis bendradarbiavimas. Dar reikia parengti strategijos įgyvendinimo veiksmų planą.

Ukraina toliau siekė tobulinti strateginę kovos su korupcija sistemą. 2022 m. birželio 20 d. Ukrainos parlamentas priėmė 2021–2025 m. kovos su korupcija strategiją, apimančią 72 tikslus, kurie turi būti pasiekti iki 2025 m. 2022 m. užbaigta ilga atrankos į aukščiausias pareigas Specializuotoje kovos su korupcija prokuratūroje (SAPO) procedūra; 2022 m. liepos mėn. buvo paskirti asmenys eiti SAPO vadovo ir vadovo pavaduotojo pareigas. Be to, 2023 m. kovo mėn. taikant skaidrų meritokratinį procesą buvo išrinktas ir paskirtas naujas Ukrainos nacionalinio kovos su korupcija biuro (NABU) direktorius.

Kita vertus, nepaisant dviejose ankstesnėse ataskaitose pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą pateiktos rekomendacijos, vis dar nepadaryta jokios pažangos dėl NABU galimybės savarankiškai slapta klausytis pokalbių. 2023 m. liepos mėn. pasirašytas darbo susitarimas dėl Europos prokuratūros ir NABU bendradarbiavimo. 2023 m. birželio mėn. atnaujinus konkursą, galiausiai buvo paskirtas naujas Nacionalinės korupcijos ir kitokiu nusikalstamu būdu įgyto turto nustatymo, sekimo ir valdymo agentūros (ARMA) vadovas, nors visai turto valdymo procedūrai ir toliau labai reikalinga sisteminė reforma.

Karo sąlygos turėjo neigiamos įtakos įvairių už kovą su korupcija atsakingų agentūrų veikimui, tačiau jų bendras operatyvinio efektyvumo rodiklis tebėra aukštas. 2022 m. NABU iš viso pradėjo 456 baudžiamąsias bylas (palyginti su 633 bylomis 2021 m. ir 792 bylomis 2020 m.), o 2023 m. pirmąjį pusmetį – 286 bylas. Remiantis NABU tyrimo rezultatais ir vadovaujantis SAPO procesinėmis gairėmis, 2022 m. teismui buvo pateikti 54 kaltinimai dėl korupcijos nusikaltimų 132 asmenims (palyginti su 57 kaltinimais 127 asmenims 2021 m. ir 67 kaltinimais 106 asmenims 2020 m.). Per pirmąjį 2023 m. pusmetį teismui buvo pateikti 58 kaltinimai 147 asmenims.

6. Išorės santykiai ir pagrindinės teisės

Ukraina apskritai laikosi tarptautinių žmogaus teisių dokumentų ir standartų, o Ukrainos piliečiai labai nukentėjo nuo Rusijos padarytų didelio masto pagrindinių teisių pažeidimų, kuriuos Ukrainos valdžios institucijos ir pilietinė visuomenė siekia pašalinti. Rusijos plataus masto invazijos pradžioje buvo įvestas karo padėties režimas, pagal kurį ribojamos teisės ir laisvės; vis dėlto jis iš esmės tebėra proporcingas faktiniams poreikiams ir yra taikomas atsargiai, išlaikant tinkamą žodžio laisvės lygį, nepaisant informacinėje aplinkoje taikomų apribojimų. Be to, labai sumažėjo užregistruotų mažumų, įskaitant LGBTIQ+ bendruomenei priklausančius asmenis, diskriminacijos, antisemitinių veiksmų ar tautinių mažumų diskriminacijos atvejų.

Kalbant apie tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teises, Ukraina šiuo metu nėra visapusiškai įgyvendinusi rekomendacijų, pateiktų 2023 m. birželio mėn. Europos Tarybos Venecijos komisijos nuomonėje dėl 2022 m. gruodžio mėn. priimto Tautinių mažumų (bendruomenių) įstatymo. Įgyvendinamos kitos svarbios reformos, pavyzdžiui, susijusios su naujuoju žiniasklaidos įstatymu, Stambulo konvencija ir 2030 m. valstybės strategija dėl moterų ir vyrų lygių teisių užtikrinimo, tačiau vis dar esama iššūkių, susijusių su kalėjimų reforma ir institucinės globos įstaigose gyvenančių vaikų padėtimi.

7. Rekomendacijos

Apskritai Ukraina toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo kriterijus ir imasi veiksmų, kad įgyvendintų Komisijos anksčiau pateiktas rekomendacijas. Tačiau dabartinėmis aplinkybėmis, kai įmanoma, reikia dėti daugiau pastangų. Konkrečiau, dar būtina atlikti tokius darbus:

- a) derinti Ukrainos vizų politiką su ES sudarytu trečiųjų šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, visų pirma dėl šalių, Europos Sąjungai keliančių neteisėtos migracijos arba saugumo riziką;
- b) nepaisant su karu susijusių sunkumų, toliau kovoti su organizuotu nusikalstamumu, ypatingą dėmesį skiriant kovai su šaunamųjų ginklų ir narkotikų kontrabanda;
- c) toliau kovoti su korupcija, be kita ko, priimti 2023–2025 m. turto susigrąžinimo strategijos įgyvendinimo veiksmų planą ir iš dalies pakeisti ARMA teisės aktus dėl konfiskuoto turto valdymo.

2. ŠALYS, KURIOMS BEVIZIS REŽIMAS TAIKOMAS DAUGIAU NEI SEPTYNERIUS METUS

ALBANIJA

1. Vizų politikos derinimas

Albanija taiko bevizį režimą 13 šalių, įtrauktų į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašą, iš kurių aštuonioms (Armėnijai, Azerbaidžanui, Baltarusijai, Gajanai, Kazachstanui, Kinijai, Kuveitui, Turkijai) taikomas nuolatinis bevizis režimas, o penkioms šalims (Bahreinui, Katarui, Omanui, Saudo Arabijai ir Tailandui) nuo balandžio iki gruodžio mėn. taikomas sezoninis bevizis režimas vykstant į Albaniją turizmo tikslais. Be to, trečiųjų šalių piliečiai, turintys leidimą 10 metų gyventi Jungtiniuose Arabų Emyratuose, atvykimo metu galiojantį dar bent vienus metus, taip pat gali atvykti į Albaniją be vizos.

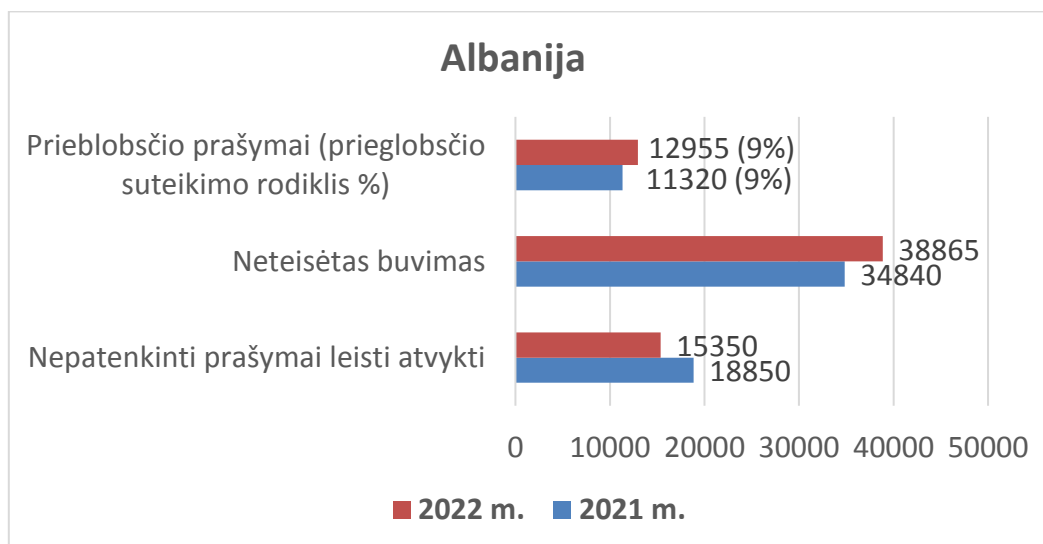
Albanija padarė tam tikrą pažangą vizų politikos derinimo srityje. 2023 m., kitaip nei 2022 m., sezoninis bevizis režimas nebuvo taikomas Rusijai, Indijai ir Egiptui. Albanija turėtų toliau laipsniškai derinti savo vizų politiką su ES, visų pirma dėl šalių, keliančių migracijos ar saugumo riziką.

2. Su neteisėta migracija, tarptautinės apsaugos prašymais, grąžinimu ir readmisija susijusių tendencijų stebėseną

Valstybėse narėse Albanijos piliečių pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų skaičius 2021–2022 m. padidėjo 14 proc. – 2022 m. pateikti 12 955 prašymai. 2022 m. prieglobsčio suteikimo rodiklis buvo 9 proc., t. y. nuo 2021 m. nepakito.

2022 m. valstybės narės pranešė apie 746 neteisėto sienos kirtimo atvejus, t. y. 36 proc. mažiau nei 2021 m. (1 160), o neteisėtai valstybėse narėse esančių Albanijos piliečių skaičius padidėjo 11,5 proc., palyginti su 2021 m. (nuo 34 840 2021 m. iki 38 865 2022 m.). Albanijos piliečių, kuriems atsisakyta leisti atvykti į valstybes nares, skaičius 2022 m. sumažėjo 18,5 proc. (nuo 18 850 2021 m. iki 15 350 2022 m.).

2022 m. priimtų sprendimų grąžinti skaičius (24 180) padidėjo 8 proc., palyginti su 2021 m. (22 445). 2022 m. pranešta apie 9 745 Albanijos piliečių grąžinimo atvejus, palyginti su 8 610 atvejų 2021 m. (padidėjo 13 proc.). Grąžinimo rodiklis šiek tiek padidėjo nuo 38 proc. 2021 m. iki 40 proc. 2022 m., o tai rodo teigiamą pastarųjų metų tendencijos pokytį.

3. Bendradarbiavimas migracijos, sienų valdymo ir readmisijos srityse

Albanija konstruktyviai bendradarbiauja su ES įgyvendinant ES veiksmų planą dėl Vakarų Balkanų. Albanijos migrantų priėmimo pajėgumai padidėjo, o jos nenumatytų atvejų planas, taikytinas staigaus atvykstančių asmenų skaičiaus padidėjimo atveju, buvo atnaujintas, tačiau dar turi būti visiškai įtrauktas į biudžetą ir priimtas. Vykdydama tolesnę veiklą, susijusią su 2019–2022 m. strategija, Albanija taip pat turėtų priimti naują migracijos strategiją. Turėtų būti parengtos specialios patalpos, skirtos tarp migrantų ir prieglobsčio prašytojų esantiems nelydimiems nepilnamečiams. Tinkamos galimybės pasinaudoti prieglobsčio procedūra, savanoriško grįžimo veiksmingumas ir bendradarbiavimas readmisijos srityje su pagrindinėmis kilmės šalimis yra sritys, kuriose reikia dirbuotis toliau.

Albanija toliau bendradarbiavo su valstybėmis narėmis migracijos ir sienų valdymo srityse. Bendradarbiavimo migracijos ir sienų valdymo srityje pavyzdžiai: ekspertų vizitai, keitimasis informacija ir geriausia patirtimi, techninė įranga ir mokymo kursai. 2022 m. TMO, padedama Europos Sąjungos prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Belgijos ir Nyderlandų, toliau įgyvendino projektą „Informuotumo didinimas ir informavimas siekiant užtikrinti saugumą ir suteikti galių visiems. Albanija“ („Arise All“)²⁴. Šia prevencijos kampanija buvo siekiama didinti Albanijos piliečių informuotumą apie neteisėtos migracijos į Europą riziką ir teikti informaciją apie Albanijoje esamas ekonomines bei švietimo galimybes ir teisėtus migracijos į Europą būdus. Projektas pradėtas 2021 m. pradžioje ir baigtas 2022 m. gruodžio mėn. Kiti bendradarbiavimo pavyzdžiai buvo pažintiniai Albanijos pasienio policijos vizitai (taip pat patariamiosios ir mokymo misijos).

Apskritai valstybės narės pranešė apie gerą bendradarbiavimą readmisijos srityje. Albanija taip pat toliau bendradarbiavo su Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX); visų pirma buvo įgyvendinama bendra operacija „Albania Land“ ir „Albania Sea“ pagal ES ir Albanijos susitarimą dėl statuso. 2023 m. rugsėjo 15 d. pasirašytas naujas susitarimas dėl statuso. Be to, bendradarbiaudama su agentūra Albanija organizavo ir rėmė neteisėtai Prancūzijoje ir kitose atitinkamose valstybėse narėse esančių Albanijos piliečių grąžinimo operacijas. 2023 m. birželio mėn. Albanijos vidaus reikalų ministerija ir FRONTEX pasirašė susitarimo memorandumą dėl skundų nagrinėjimo mechanizmo, susijusio su pagrindinių teisių apsauga. Albanijoje toliau dirba FRONTEX ryšių palaikymo pareigūnas. Apskritai Albanija užmezgė labai platų ir teigiamą bendradarbiavimą su FRONTEX sienų valdymo srityje; jis bus toliau plečiamas, kai bus įgyvendintas 2023 m. rugsėjo mėn. pasirašytas naujas susitarimas dėl statuso.

Kalbant apie bendradarbiavimą su ES prieglobsčio agentūra (EUAA), 2021–2022 m. bendradarbiavimo veiksmų plano įgyvendinimas buvo pratęstas iki 2023 m. pabaigos, o tai EUAA suteikė galimybę teikti paramą Albanijos valdžios institucijoms – stiprinti jų prieglobsčio ir priėmimo sistemas.

4. Veiksmai, kurių imtasi dėl nepagrįstų prieglobsčio prašymų

Siekdama spręsti Albanijos piliečių ES pateiktų nepagrįstų prieglobsčio prašymų problemą, 2022 m. Albanija priėmė veiksmų planą dėl Albanijos piliečių prieglobsčio prašymo Šengeno ir ES šalyse prevencijos ir sustiprino ES sieną kertančių Albanijos piliečių kontrolę. Albanija taip pat toliau

²⁴ <https://albania.iom.int/sites/g/files/tmzbd11401/files/inline-files/arise-all-project-brief.pdf>

stiprino bendradarbiavimą ir keitimasi informacija su valstybėmis narėmis, ypač su tomis, kurias tai paveikė labiausiai. Visų pirma Albanija toliau įgyvendino du veiksmų planus, siekdama spręsti problemas, susijusias su nelydimais albanų nepilnamečiais Italijoje ir prieglobsčio Prancūzijoje prašančiais albanais.

Albanijos vyriausybė taip pat toliau didino informuotumą apie teises ir pareigas, susijusias su beviziu keliavimu į ES, bendradarbiaudama su FRONTEX, Europolu, valstybėmis narėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, pavyzdžiui, Tarptautine migracijos organizacija (TMO), Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuru (UNHCR) ir ESBO. Visuose sienos perėjimo punktuose platinami lankstinukai, kuriuose pateikiama atitinkama informacija apie bevizio kelionių režimo reikalavimus ir sankcijas už bet kokius šių prievolių pažeidimus.

5. Pilietybės suteikimas investuotojams

Penktojoje ataskaitoje pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą pranešta, kad 2022 m. Albanijos vyriausybė priėmė sprendimą, kuriuo nustatomas teisinis pagrindas Vidaus reikalų ministerijai pradėti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės procedūrą siekiant įgyvendinti pilietybės suteikimo investuotojams programą. 2023 m. Albanija paskelbė nusprendusi sustabdyti iniciatyvą dėl pilietybės suteikimo investuotojams programos įgyvendinimo.

6. Bendradarbiavimas saugumo srityje

2022 m. Albanija vis dažniau dalyvavo tarptautinėse policijos operacijose ir buvo 16 vykdomų jungtinių tyrimų grupių narė. 2023 m. vasario mėn. Albanija į Europolą išsiuntė antrą ryšių palaikymo pareigūną. 2022 m. Albanijos nacionalinė policija 16,9 proc. padidino Saugaus keitimosi informacija tinklo programos (SIENA) pranešimų, kuriais dalijamasi su tarptautiniais partneriais, skaičių.

Albanija yra aktyviausia trečioji šalis, dalyvaujanti Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykėje platformoje (EMPACT).

Dėl didelės pažangos, padarytos įgyvendinant Kovos su terorizmu įgyvendinimo susitarimą pagal Vakarų Balkanams skirtą bendrą kovos su terorizmu veiksmų planą, 2022 m. gruodžio 9 d. Albanija pasirašė su Komisija peržiūrėtą susitarimą, į kurį įtraukti nauji veiksmai ir platesnio užmojo tikslai.

7. Rekomendacijos

Albanija imasi veiksmų, kad įgyvendintų daugumą Komisijos anksčiau pateiktų rekomendacijų. Vis dėlto būtina toliau daryti pažangą ir atlikti tokius darbus:

- a) toliau derinti Albanijos vizų politiką su ES sudarytu šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, visų pirma dėl šalių, Europos Sąjungai keliančių neteisėtos migracijos arba saugumo riziką;
- b) toliau bendradarbiauti su valstybėmis narėmis, kurias labiausiai paveikė Albanijos piliečių nepagrįstų prieglobsčio prašymų problema, ir įgyvendinti specialiai pritaikytas informavimo apie bevizį režimą kampanijas;
- c) atsisakyti pilietybės suteikimo investuotojams programos.

BOSNIJA IR HERCEGOVINA

1. Vizų politikos derinimas

Bosnija ir Hercegovina taiko bevizį režimą aštuonioms šalims, įtrauktoms į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašą: Azerbaidžanui, Katarui, Kinijai, Kuveitui, Omanui, Rusijai, Saudo Arabijai (sezoninis) ir Turkijai.

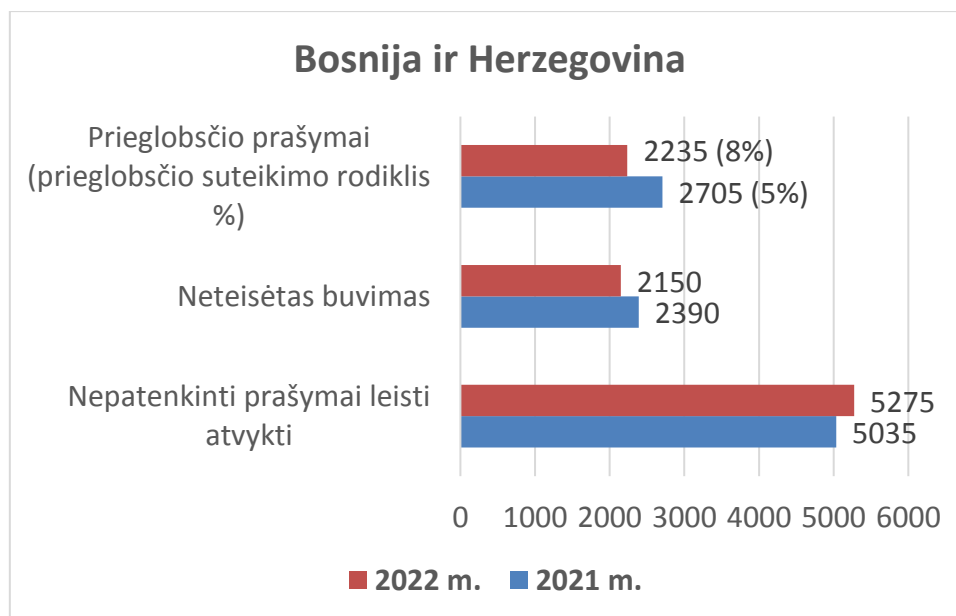
2022 m. Bosnija ir Hercegovina nesiėmė jokių veiksmų dėl tolesnio vizų politikos derinimo. Vis dėlto 2023 m. ji įvedė bevizį režimą Saudo Arabijos piliečiams vasaros turizmo sezonu, o 2023 m. rugsėjo mėn. panaikino bevizį režimą Bahreinui.

2. Su neteisėta migracija, tarptautinės apsaugos prašymais, grąžinimu ir readmisija susijusių tendencijų stebėseną

2022 m. Bosnijos ir Hercegovinos piliečiai valstybėse narėse pateikė 2 235 tarptautinės apsaugos prašymus – 17 proc. mažiau nei 2021 m. (2 705). Prieglobsčio suteikimo rodiklis padidėjo nuo 5 proc. 2021 m. iki 8 proc. 2022 m.

2022 m. valstybės narės pranešė apie 23 Bosnijos ir Hercegovinos piliečių įvykdyto neteisėto ES išorės sienų kirtimo atvejus, palyginti su 17 atvejų 2021 m. 2022 m. neteisėtai valstybėse narėse esančių Bosnijos ir Hercegovinos piliečių skaičius padidėjo 19 proc. – 2022 m. nustatyta 4 900 neteisėto buvimo atvejų, palyginti su 4 105 atvejais 2021 m. 2022 m. nepatenkintų prašymų leisti atvykti skaičius šiek tiek (5 proc.) padidėjo – nuo 5 035 atvejų 2021 m. iki 5 275 atvejų 2022 m.

Bosnijos ir Hercegovinos piliečių grąžinimo sprendimų skaičius (2022 m. – 2 745, palyginti su 2 900 sprendimų 2021 m.) sumažėjo 5 proc., o grąžintų asmenų skaičius (1 260 asmenų 2022 m., palyginti su 900 asmenų 2021 m.) padidėjo 40 proc. Grąžinimo rodiklis padidėjo nuo 31 proc. 2021 m. iki 46 proc. 2022 m.

Šaltinis – Eurostatas

3. Bendradarbiavimas migracijos, sienų valdymo ir readmisijos srityse

Bosnija ir Hercegovina konstruktyviai bendradarbiavo su ES įgyvendinant ES veiksmų planą dėl Vakarų Balkanų.

Bosnija ir Hercegovina priėmė 2021–2025 m. migracijos ir prieglobsčio veiksų planą, kuriuo užbaigtas visapusiškas jos strateginės programos patvirtinimas. Dedamos pastangos didinti priėmimo pajėgumus, tačiau reikia toliau daryti pažangą nustatant ir priimant nelydimus nepilnamečius ir pažeidžiamus asmenis. Galimybė gauti prieglobstį tebėra ribota, nes prašymus leidžiama teikti tik sostinėje Sarajeve. Taip pat reikia daryti pažangą prieglobsčio bylų nagrinėjimo srityje.

Bosnija ir Hercegovina įgyvendina integruoto sienų valdymo strategiją ir pridedamą 2019–2023 m. veiksų planą. 2023 m. pradžioje šalies parlamentas atmetė naują 2022 m. parengtą sienų kontrolės įstatymą; Ministrų taryba turėtų skubiai patvirtinti naują parlamentinės procedūros projektą.

Bosnija ir Hercegovina dar nepradėjo derybų dėl susitarimo dėl statuso su ES, pagal kurį Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX) galėtų dislokuoti savo nuolatinį korpusą šalies pasienyje ir vykdyti operatyvinę veiklą kartu su pasienio policija.

Bosnija ir Hercegovina toliau tinkamai bendradarbiavo readmisijos srityje pagal susitarimą su ES, kuris daugelyje valstybių narių įgyvendinamas veiksmingai. Vis dėlto dvi valstybės narės pranešė apie tam tikras problemas, susijusias atitinkamai su atsisakymo vykdyti readmisiją atvejais ir grąžinimo kelionės dokumentų išdavimu laiku.

ES išreiškė susirūpinimą dėl 2022 m. labai išaugusio Vakarų Balkanų maršrutu atvykstančių trečiųjų šalių piliečių migracijos masto ir paprašė Bosnijos ir Hercegovinos užtikrinti aukščiausio lygio bendradarbiavimą. Visų pirma ES paprašė užtikrinti, kad, jei šių piliečių prieglobsčio prašymai atmetami, Bosnija ir Hercegovina priimtų juos atgal pagal trečiųjų šalių piliečiams taikomą ES ir Bosnijos ir Hercegovinos readmisijos susitarimo išlygą.

Bosnija ir Hercegovina taip pat tęsė dvišalį bendradarbiavimą su valstybėmis narėmis. Pagal TMO įgyvendinamą ES finansuojamą projektą „Atskira priemonė Bosnijos ir Hercegovinos migracijos srautų valdymo pajėgumams stiprinti“ vienos rūšies veikla skirta padėti Saugumo ministerijai stiprinti pajėgumus veiksmingai vykdyti grąžinimą. Pagal TMO valdomą grąžinimo valdymo mechanizmą ministerija taip pat gaus techninę paramą iš valstybių narių, kad būtų galima vykdyti visų rūšių grąžinimo operacijas.

2014 m. pradėtas Europos Sąjungos prieglobsčio agentūros (EUAA) ir Bosnijos ir Hercegovinos bendradarbiavimas. Pirmasis veiksų planas buvo patvirtintas 2020 m. lapkričio mėn. Rengiamas antrasis veiksų planas, apimantis 2023–2025 m. laikotarpį.

4. Bendradarbiavimas saugumo srityje

Europolas toliau stiprina operatyvinį bendradarbiavimą su Bosnija ir Hercegovina. 2023 m. birželio mėn. su Europolu įsteigtas vienas bendras nacionalinis kontaktinis punktas, sujungiantis visas šalies teisėsaugos institucijas su Europolo saugaus keitimosi informacija tinklo programa (SIENA). Į Europolo būstinę Hagoje nusiųstas Bosnijos ir Hercegovinos ryšių palaikymo pareigūnas. Bosnijos ir Hercegovinos Europolo kontaktinio punkto koordinatorius taip pat yra EMPACT koordinatorius.

2019 m. Bosnija ir Hercegovina su Komisija pasirašė dvišalį kovos su terorizmu susitarimą²⁵, kad įgyvendintų Vakarų Balkanams skirtą bendrą kovos su terorizmu veiksų planą²⁶. Įgyvendinimas šiek tiek vėlavo, tačiau paskutinėje 2022 m. pažangos ataskaitoje užfiksuota didelė pažanga. 2022 m.

²⁵ https://home-affairs.ec.europa.eu/news/commission-and-authorities-bosnia-and-herzegovina-endorse-arrangement-counterterrorism-cooperation-2019-11-19_en

²⁶ https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2018-10/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf

Bosnija ir Hercegovina priėmė naują kovos su terorizmu ir smurtinio ekstremizmo prevencijos bei kovos su juo strategiją. Subjektai turi priimti atitinkamus veiksmų planus. Bosnija ir Hercegovina turi priimti naujus teisės aktus dėl kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu, kad po būsimo MONEYVAL vertinimo vėl nebūtų įtraukta į pilkąjį sąrašą.

Europolas yra vienas iš pagrindinių EMPACT suinteresuotųjų subjektų, o iš veiklos rezultatų matyti, kad su Agentūra tinkamai bendradarbiaujama.

5. Rekomendacijos

Bosnija ir Hercegovina imasi veiksmų, kad įgyvendintų ankstesnes Komisijos rekomendacijas. Vis dėlto būtina toliau daryti pažangą ir atlikti tokius darbus:

- a) imtis skubių veiksmų siekiant suderinti Bosnijos ir Hercegovinos vizų politiką su ES sudarytu šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, visų pirma dėl šalių, Europos Sąjungai keliančių neteisėtos migracijos arba saugumo riziką;
- b) skubiai sudaryti, pasirašyti ir ratifikuoti susitarimą su ES dėl FRONTEX statuso;
- c) išspręsti valstybių narių nurodytas bendradarbiavimo readmisijos srityje problemas.

MOLDOVOS RESPUBLIKA

1. Vizų politikos derinimas

Moldova taiko bevizį režimą 12 šalių, įtrauktų į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašą: Armėnijai, Azerbaidžanui, Baltarusijai, Ekvadorui, Katarui, Kazachstanui, Kirgizijai, Kubai, Rusijai, Tadžikistanui, Turkijai ir Uzbekistanui.

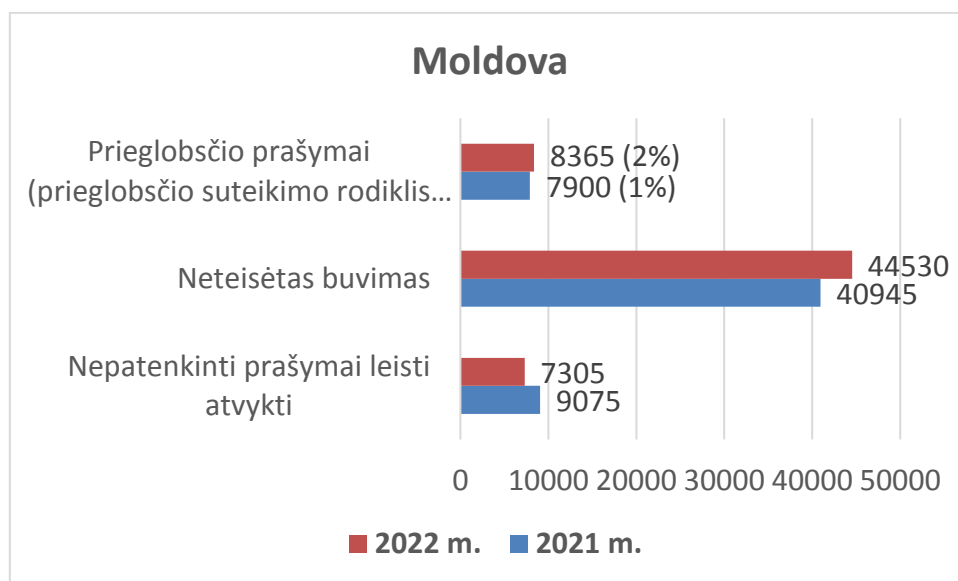
2022 m. nepadaryta pažangos didesnio suderinimo su ES vizų politika srityje.

2. Su neteisėta migracija, tarptautinės apsaugos prašymais, grąžinimu ir readmisija susijusių tendencijų stebėseną

2021–2022 m. valstybėse narėse Moldovos piliečių pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų skaičius padidėjo 6 proc. – 2021 m. pateikta 7 900 prašymų, o 2022 m. – 8 365 prašymai. 2022 m. prieglobsčio suteikimo rodiklis buvo 2 proc., palyginti su 1 proc. 2021 m.

2022 m. Moldovos piliečių bandymų neteisėtai kirsti ES išorės sienas skaičius išliko nedidelis, t. y. 29 atvejai (2021 m. – 21 atvejis). Neteisėtai valstybėse narėse esančių Moldovos piliečių skaičius išaugo nuo 40 945 2021 m. iki 44 530 2022 m. (9 proc. padidėjimas). 2022 m. Moldovos piliečių, kuriems atsisakyta leisti atvykti į valstybes nares, buvo 7 305, t. y. 19,5 proc. mažiau nei 2021 m. (9 075).

2022 m. Moldovos piliečiams išduotų sprendimų grąžinti skaičius ir grąžinamų asmenų skaičius atitinkamai išaugo 4 proc. (2022 m. – 8 250, palyginti su 7 940 2021 m.) ir 18,5 proc. (2022 m. – 2 845, palyginti su 2 400 2021 m.), o tai prisidėjo prie didesnio grąžinimo rodiklio (2022 m. – 34 proc., palyginti su 30 proc. 2021 m.).

Šaltinis – Eurostatas

3. Bendradarbiavimas migracijos, sienų valdymo ir readmisijos srityse

Moldova toliau palaikė tarptautinį bendradarbiavimą su ES agentūromis ir valstybėmis narėmis sienų valdymo srityje. Jos aktyvus vaidmuo atsispindi ES vidaus saugumo ir sienų valdymo paramos centro iniciatyvoje, kuria sustiprintas Moldovos bendradarbiavimas EMPACT, taip pat su FRONTEX, Europolu, CEPOL, ES pasienio pagalbos misija Moldovoje ir Ukrainoje (EUBAM) ir valstybėmis narėmis.

2022 m. Moldova taip pat priėmė 2022–2030 m. vidaus reikalų strategiją ir šešias sektorių vystymosi strategijas, iš kurių dvi skirtos migracijai ir sienų valdymui: viena iš jų yra migracijos srautų valdymo, prieglobsčio ir užsieniečių integracijos strategija, o kita – integruoto sienų valdymo strategija.

2022 m. kovo 17 d. Moldova pasirašė susitarimą dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX) Moldovoje vykdomos operacinės veiklos statuso. Susitarimu FRONTEX suteikiama galimybė teikti visavertę ir visapusišką paramą Moldovai ir užtikrinti dislokuotiems nuolatinio korpuso pareigūnams būtiną apsaugą, imunitetus ir saugumą. Tai pirmasis susitarimas dėl statuso ir pirmoji bendra operacija, vykdoma turint vykdomuosius įgaliojimus Rytų partnerystės šalyse. FRONTEX ir Moldovos operatyvinis bendradarbiavimas prasidėjo 2022 m. kovo 19 d., kai buvo pradėta bendra operacija „Moldova“, kurios tikslas – kovoti su suklastotų dokumentų naudojimu sienos perėjimo punktuose.

Siekiant remti išplėstą bendradarbiavimą su Moldova, nuo 2022 m. liepos mėn. į Kišiniovą laikinai išsiųstas FRONTEX ryšių palaikymo pareigūnas, turintis regioninius įgaliojimus, apimančius Rytų partnerystės šalis; jis ten bus tol, kol padėtis iš pradžių numatytoje dislokacijos vietoje, t. y. Kijeve, stabilizuosis. Veikdamas iš Kišiniovo FRONTEX ryšių palaikymo pareigūnas aktyviai bendradarbiauja su Rytų partnerystės regiono institucijomis ir palaiko nuolatinį ryšius su Moldovos imigracijos ryšių palaikymo pareigūnų tinklu.

Moldova toliau bendradarbiavo su valstybėmis narėmis migracijos ir sienų valdymo srityse. Bendradarbiavimo pavyzdžiai, be kita ko, yra mokymo kursai, įranga, operatyvinis bendradarbiavimas ir ekspertų vizitai.

FRONTEX ir valstybės narės taip pat praneša apie tinkamą bendradarbiavimą readmisijos srityje.

Reaguodama į Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą, ES sustiprino bendradarbiavimą su Moldova saugumo srityje ir ypatingą dėmesį skyrė sienų valdymui. Glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, ES sutelkė visą priemonių rinkinį, kad suteiktų papildomos įrangos ir vykdytų mokymus.

4. Bendradarbiavimas saugumo srityje

Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą šalutinis poveikis sukėlė papildomų grėsmių Moldovos saugumui. Moldovos sienos apsaugos pajėgos susiduria su didesne tarpvalstybinio nusikalstamumo, įskaitant prekybą žmonėmis, narkotikais ir ginklais, rizika. Moldovos teisėsaugos institucijos susiduria su didesnėmis hibridinėmis grėsmėmis, įskaitant elektros energijos tiekimo ir šildymo sutrikimų riziką, kibernetinius išpuolius, dažnesnius Rusijos piliečių bandymus atvykti į Moldovą su suklastotais dokumentais.

2022 m. liepos mėn. Komisijos narė Y. Johansson ir Moldovos vidaus reikalų ministras atidarė ES vidaus saugumo ir sienų valdymo paramos centrą Moldovoje. Kaip operatyvinė platforma, ES paramos centras remia ES, jos agentūrų, valstybių narių ir Moldovos valdžios institucijų bendradarbiavimą vidaus saugumo ir sienų valdymo srityje. Jo veiklos prioritetinės sritys yra šios: neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais, neteisėtas migrantų gabenimas, prekyba žmonėmis, terorizmo ir smurtinio ekstremizmo prevencija ir kova su jais, kibernetiniai nusikaltimai, prekyba narkotikais ir prekyba cheminėmis, biologinėmis, radiologinėmis ir branduolinėmis (ChBRB) medžiagomis.

Be to, dėl ES paramos centro vykdomo bendradarbiavimo labai sustiprėjo Europolo, CEPOL ir FRONTEX bendradarbiavimas Moldovoje. Europolas į Moldovą išsiuntė vieną savo pareigūną ir du pakviestuosius pareigūnus, kad padėtų anksti nustatyti nusikalstamą veiklą, susijusią su Rusijos

agresijos karu prieš Ukrainą, be kita ko, kovoti su nusikaltėlių tinklais, vykdančiais neteisėtą migrantų gabenimą, prekybą žmonėmis ir kitą nusikalstamą veiklą.

Europolo ir Moldovos bendradarbiavimas grindžiamas operatyviniu susitarimu, kuris įsigaliojo 2015 m. liepos mėn. Nuo 2015 m. Europolo būstinėje dirba Moldovos komandiruotas ryšių palaikymo pareigūnas. Moldova nuolat dalyvauja Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykėje platformoje (EMPACT). 2022 m. Moldova dalyvavo 15 operatyvinių veiksmų, numatytų penkiuose operatyviniuose planuose, ir paskyrė nacionalinį EMPACT koordinatorių. Įgyvendinant bendrą saugumo ir gynybos politiką, 2023 m. gegužės 22 d. ES Taryba pradėjo ES partnerystės misiją Moldovos Respublikoje (EUPM Moldova), kuria siekiama padidinti šalies saugumo sektoriaus atsparumą krizių valdymo ir hibridinių grėsmių srityse.

2023 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryba patvirtino paramos Moldovai priemonių rinkinį, pagal kurį imamasi veiksmų dėl penkių pagrindinių prioritetų, įskaitant saugumo. Šiuo metu 4 mln. EUR perskirstoma skubiems saugumo poreikiams pagal ES finansuojamą programą „Nuo konflikto Ukrainoje nukentėjusių Rytų partnerystės šalių piliečių ir trečiųjų šalių piliečių apsaugos, tranzito, savanoriško ir sąmoningo grįžimo bei reintegracijos rėmimas“. Šiomis lėšomis bus remiamos Moldovos sienos apsaugos institucijos ir Vidaus reikalų ministerija.

5. Rekomendacijos

Moldova imasi veiksmų, kad įgyvendintų Komisijos anksčiau pateiktas rekomendacijas. Vis dėlto būtina toliau daryti pažangą ir atlikti tokius darbus:

- a) toliau derinti Moldovos vizų politiką su ES sudarytu šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, visų pirma dėl šalių, Europos Sąjungai keliančių neteisėtos migracijos arba saugumo riziką;
- b) toliau kovoti su organizuotu nusikalstamumu, visų pirma tarptautine nusikalstama veikla, nulemta Rusijos agresijos prieš Ukrainą.

JUODKALNIJA

1. Vizų politikos derinimas

Juodkalnija taiko bevizį režimą 12 šalių, įtrauktų į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašą; septynioms iš jų (Azerbaidžanui, Baltarusijai, Katarui, Kinijai, Kuveitui, Rusijai ir Turkijai) taikomas nuolatinis bevizis režimas, o penkioms šalims (Armėnijai, Egiptui, Kazachstanui, Saudo Arabijai ir Uzbekistanui) nuo balandžio iki spalio mėn. taikomas sezoninis bevizis režimas vykstant į Juodkalniją turizmo tikslais.

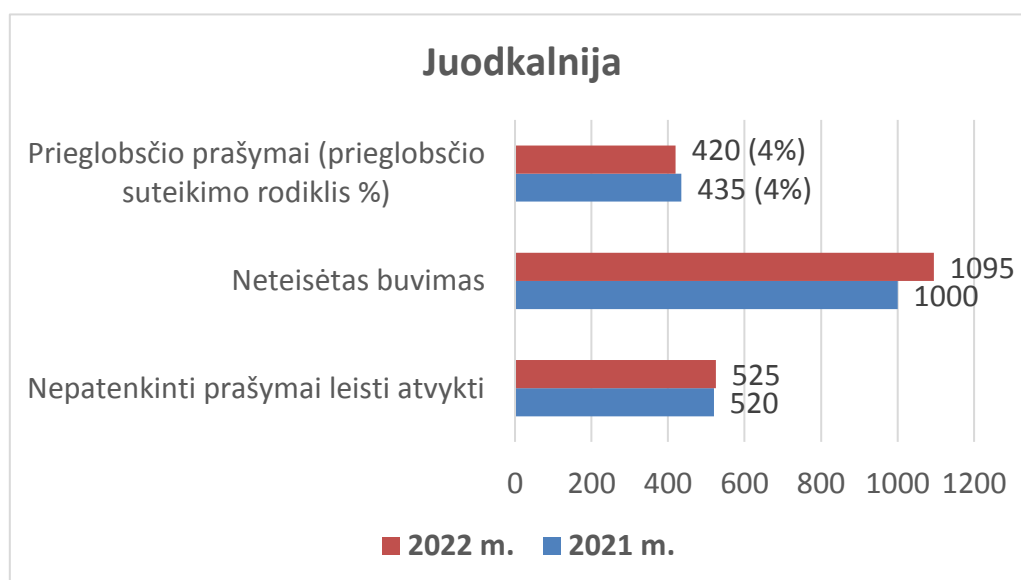
2023 m. Juodkalnija padarė pažangą vizų politikos derinimo srityje: bevizis režimas buvo panaikintas Kubos ir Ekvadoro piliečiams, taip pat trečiųjų šalių piliečiams, turintiems leidimą gyventi Jungtiniuose Arabų Emyratuose.

2. Su neteisėta migracija, tarptautinės apsaugos prašymais, grąžinimu ir readmisija susijusių tendencijų stebėseną

2021–2022 m. Juodkalnijos piliečių valstybėse narėse pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų skaičius sumažėjo 3 proc. – 2022 m. pateikta 420 prašymų, palyginti su 435 prašymais 2021 m. Palyginti su ankstesniais metais, 2022 m. prieglobsčio suteikimo rodiklis išliko stabilus – 4 proc.

2022 m. valstybės narės pranešė tik apie vieną Juodkalnijos piliečio neteisėto sienos kirtimo atvejį. 2022 m. neteisėtai valstybėse narėse esančių Juodkalnijos piliečių skaičius padidėjo 9,5 proc. (nuo 1 000 2021 m. iki 1 095 2022 m.). 2022 m. nepatenkintų prašymų leisti Juodkalnijos piliečiams atvykti į valstybes nares skaičius išliko stabilus – 525 prašymai 2022 m., palyginti su 520 prašymų 2021 m.

Priimtų sprendimų grąžinti šalies piliečius skaičius sumažėjo 12 proc. (435 sprendimai 2022 m., palyginti su 495 sprendimais 2021 m.), o grąžintų asmenų skaičius šiek tiek, t. y. 2 proc., padidėjo (265 asmenys 2021 m., palyginti su 270 asmenų 2022 m.). Grąžinimo rodiklis padidėjo atitinkamai nuo 54 proc. 2021 m. iki 62 proc. 2022 m.

Šaltinis – Eurostatas

3. Bendradarbiavimas migracijos, sienų valdymo ir readmisijos srityse

Juodkalnija konstruktyviai bendradarbiauja su ES įgyvendinant ES veiksmų planą dėl Vakarų Balkanų.

Siekiant spręsti neteisėtos migracijos didėjimo problemą, pasienio policijoje buvo įsteigtas naujas kovos su neteisėtu žmonių gabenimu ir tarpvalstybiniu nusikalstamumu padalinys, vykdamas griežtesnę neteisėto sienos kirtimo kontrolę.

Sustiprinti prieglobsčio sistemos pajėgumai ir skirta nemažai valstybės biudžeto lėšų priėmimo pajėgumams didinti. Juodkalnijos prieglobsčio direktoratas siekė sumažinti neišnagrinėtų prieglobsčio prašymų skaičių.

Juodkalnija taip pat tęsė bendradarbiavimą migracijos ir sienų valdymo srityse su valstybėmis narėmis, kurios rengė mokymus, stiprino gebėjimus, suteikė įrangą ir keitėsi informacija. EUAA, FRONTEX, TMO ir UNHCR techninė pagalba taip pat buvo teikiama pagal ES finansuojamą regioninį projektą. Apskritai valstybės narės pranešė apie tinkamą bendradarbiavimą readmisijos srityje.

2023 m. gegužės 16 d. Juodkalnija ir Europos Sąjunga pasirašė naują susitarimą dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX) Moldovoje vykdomos operacinės veiklos statuso²⁷. Pagal naująjį susitarimą FRONTEX, paprašius šalies institucijoms, galės siųsti savo pareigūnus į bet kurią vietą Juodkalnijos teritorijoje. Toliau įgyvendinamos dvi bendros operacijos, vykdomos pagal dabartinį susitarimą dėl statuso: operacija sienos perėjimo punkte su Kroatija ir bendra jūrų operacija, kuria siekiama sustiprinti mėlynųjų sienų stebėjimą Adrijos jūroje. Apskritai Juodkalnija labai konstruktyviai bendradarbiauja su FRONTEX sienų valdymo srityje, o įgyvendinant naująjį susitarimą dėl statuso šis bendradarbiavimas sustiprės.

2021 m. gruodžio mėn. EUAA su Juodkalnijos valdžios institucijomis pasirašė bendrą veiksmų planą. Padedant EUAA buvo sukurtas naujas skyrius, atsakingas už informaciją apie kilmės šalį, parengti mokymo moduliai ir parengtos standartinės veiklos procedūros (SVP), siekiant supaprastinti prieglobsčio procedūras.

4. Bendradarbiavimas saugumo srityje

2014 m. rugsėjo mėn. Juodkalnija ir Europolas pasirašė susitarimą dėl operatyvinio ir strateginio bendradarbiavimo. Informacijos, kuria keičiamasi, kokybė daugelį metų nuolat gerėja, taip pat toliau stiprėja bendradarbiavimas su Europolu, visų pirma pasitelkiant EMPACT, Europolo analizės projektus bei kitas iniciatyvas. Keturi policijos padaliniai, įskaitant finansinės žvalgybos padalinį ir už kovą su organizuotu nusikalstamumu atsakingą padalinį, turi tiesioginę prieigą prie Europolo saugaus ryšių kanalo (SIENA), todėl galima greitai, saugiai ir veiksmingai keistis informacija su Europolu ir ES valstybėmis narėmis.

Juodkalnija turi vieną ryšių palaikymo pareigūną Europolo būstinėje ir aktyviai bendradarbiauja su Europolo Europos kovos su neteisėtu migrantų gabenimu centru (EMSC).

2019 m. Juodkalnija su Komisija pasirašė dvišalį susitarimą dėl kovos su terorizmu, kad būtų įgyvendintas Vakarų Balkanams skirtas bendras kovos su terorizmu veiksmų planas. Juodkalnija padarė nemažą pažangą įgyvendindama susitarimą.

5. Pilietybės suteikimo investuotojams programos

Pilietybės suteikimo investuotojams programos įgyvendinimas buvo nutrauktas 2022 m. gruodžio 31 d. Tai sveikintinas pokytis ir konkretus veiksmas įgyvendinant rekomendacijas, pateiktas penktojoje ataskaitoje pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą.

²⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8354-2023-INIT/lt/pdf>

Nors pilietybės suteikimo investuotojams programa nutraukta, Juodkalnija toliau nagrinėja iki 2022 m. pateiktus prašymus. Atsižvelgdama į 2022 m. kovo 28 d. Komisijos rekomendaciją dėl Rusijos invazijos į Ukrainą sąlygomis neatidėliotinių veiksmų, susijusių su pilietybės suteikimo investuotojams programomis ir leidimo investuotojams gyventi šalyje programomis²⁸, Juodkalnija pradėjo taikyti papildomas tikrinimo procedūras, skirtas patikrinti, ar prašytojai yra įtraukti į sankcijų sąrašą arba pripažinti subjektais, kurių lėšos gaunamos iš neteisėtų šaltinių. Vidaus reikalų ministerija taip pat paprašė Nacionalinės saugumo agentūros atlikti papildomus iš Rusijos ir Baltarusijos piliečių gautų prašymų patikrinimus. Taip pat atliekami *ex post* patikrinimai siekiant nustatyti, ar pilietybė suteikta asmenims, kuriems taikomos tarptautinės ribojamosios priemonės, o nustačius tokius atvejus Juodkalnijos pilietybė būtų panaikinama.

Komisija toliau stebės visus pokyčius šioje srityje, kol bus išnagrinėti visi likę prašymai.

6. Rekomendacijos

Juodkalnija imasi veiksmų, kad įgyvendintų Komisijos anksčiau pateiktas rekomendacijas. Vis dėlto būtina toliau daryti pažangą ir atlikti tokius darbus:

- a) imtis skubių veiksmų siekiant suderinti Juodkalnijos vizų politiką su ES sudarytu šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, visų pirma dėl šalių, Europos Sąjungai keliančių neteisėtos migracijos arba saugumo riziką;
- b) užtikrinti, kad dar neišnagrinėti prašymai, pateikti pagal neseniai nutrauktą pilietybės suteikimo investuotojams programą, būtų tikrinami ir tvarkomi pagal kuo aukštesnius saugumo standartus.

²⁸ https://ec.europa.eu/home-affairs/recommendation-limit-access-individuals-connected-russian-belarusian-government-citizenship_en

ŠIAURĖS MAKEDONIJA

1. Vizų politikos derinimas

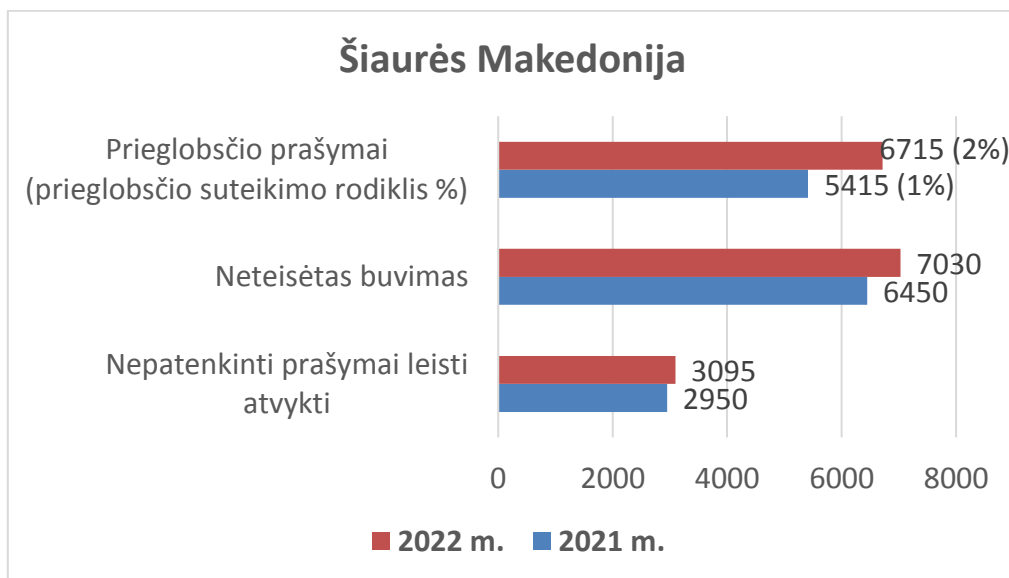
Šiaurės Makedonija padarė didelę pažangą derindama savo vizų politiką su ES vizų politika. Iki šiol yra tik viena šalis, kuriai Šiaurės Makedonija, skirtingai nei ES, taiko bevizį režimą (Turkija). 2023 m. sausio mėn. Šiaurės Makedonija vėl nustatė reikalavimą turėti vizą Botsvanos ir Kubos piliečiams. Be to, sprendimas laikinai leisti Azerbaidžano piliečiams atvykti į Šiaurės Makedoniją be vizos nustojo galioti 2023 m. kovo mėn. ir nebuvo pratęstas.

2. Su neteisėta migracija, tarptautinės apsaugos prašymais, grąžinimu ir readmisija susijusių tendencijų stebėseną

2022 m. Šiaurės Makedonijos piliečių valstybėse narėse pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų padaugėjo 24 proc. – 2022 m. pateikta 6 715 prašymų, palyginti su 5 415 prašymų 2021 m. Prieglobsčio suteikimo rodiklis buvo 2 proc. (palyginti su 1 proc. 2021 m.).

2022 m. ES lygmeniu pranešta apie 9 neteisėto Šiaurės Makedonijos piliečių įvykdyto sienos kirtimo atvejus, o 2021 m. tokių atvejų buvo 12. Palyginti su ankstesniais metais, 2022 m. neteisėtai valstybėse narėse esančių Šiaurės Makedonijos piliečių skaičius padidėjo 9 proc. – 2022 m. nustatyta 7 030 neteisėto buvimo atvejų, o 2021 m. buvo 6 450 tokių atvejų. Nepatenkintų prašymų leisti atvykti skaičius padidėjo 5 proc. – nuo 2 950 prašymų 2021 m. iki 3 095 prašymų 2022 m.

Praėjusiais metais padaugėjo: i) sprendimų grąžinti Šiaurės Makedonijos piliečius (2 910 sprendimų 2022 m., palyginti su 2 320 sprendimų 2021 m., t. y. 25 proc. daugiau) ir ii) grąžintų asmenų (1 590 asmenų 2022 m., palyginti su 985 asmenimis 2021 m., t. y. 61 proc. daugiau). Valstybės narės praneša apie tinkamą bendradarbiavimą grąžinimo ir readmisijos srityse, o grąžinimo rodiklis 2022 m. padidėjo iki 55 proc. asmenų, palyginti su 42 proc. 2021 m.

Šaltinis – Eurostatas

3. Bendradarbiavimas migracijos, sienų valdymo ir readmisijos srityse

Šiaurės Makedonija konstruktyviai bendradarbiavo su ES įgyvendinant ES veiksmų planą dėl Vakarų Balkanų.

Šiaurės Makedonija aktyviai padeda valdyti mišrius migracijos srautus viename iš pagrindinių neteisėtos migracijos tranzito maršrutų. Vis dėlto neteisėtai gabenamų migrantų skaičius tebėra didelis, tad veiksmingesnė kova su neteisėto žmonių gabenimo tinklais turi būti vienas iš prioritetų.

Šiaurės Makedonija siekia stiprinti savo prieglobsčio sistemą specialiųjų poreikių turinčių asmenų ir nelydimų nepilnamečių atžvilgiu. Vis dėlto būtina tolesnė pažanga sistemingo migrantų registravimo srityje. Dar reikia baigti rengti ir patvirtinti nenumatytų atvejų planą, skirtą dideliems migracijos srautams valdyti.

Šiaurės Makedonija toliau bendradarbiavo su valstybėmis narėmis migracijos ir sienų valdymo srityse. Bendradarbiavimo pavyzdžiai: ekspertų vizitai, keitimasis informacija ir geriausia patirtimi, techninė įranga ir mokymo kursai.

Toliau įgyvendinami readmisijos susitarimai ir apskritai tinkamai bendradarbiaujama readmisijos srityje, kaip pranešė valstybės narės, išskyrus vieną valstybę narę, kuri nurodė, kad būtina tolesnė pažanga.

2022 m. spalio mėn. Šiaurės Makedonija pasirašė susitarimą dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX) Šiaurės Makedonijoje vykdomos operacinės veiklos statuso²⁹. 2023 m. balandžio 1 d. įsigaliojus susitarimui dėl statuso, 2023 m. balandžio 19 d. pradėta bendra operacija ir išsiųsta 110 pareigūnų, kad jie padėtų vykdyti sienų kontrolę ir neteisėtos migracijos bei tarpvalstybinio nusikalstamumo valdymą visame sienos su Graikija ruože. Apskritai Šiaurės Makedonija su FRONTEX sienų valdymo srityje užmezgė labai platų ir konstruktyvų bendradarbiavimą, kuris buvo dar labiau sustiprintas 2023 m. balandžio mėn., įsigaliojus susitarimui dėl statuso.

Kalbant apie bendradarbiavimą su EUAA, 2020 m. spalio mėn. – 2022 m. rugsėjo mėn. bendradarbiavimo veiksmų planas tebebuvo svarbi priemonė prieglobsčio sistemai stiprinti, visų pirma tokiose srityse kaip specialiųjų poreikių turintys asmenys ir nelydimi nepilnamečiai, mokymo prieglobsčio ir priėmimo klausimais tobulinimas, sprendimų dėl prieglobsčio kokybės gerinimas ir pažeidžiamų migrantų ir nelydimų nepilnamečių priėmimo sistemos stiprinimas. EUAA ir Šiaurės Makedonija rengia trečiąjį veiksmų planą, o antrojo veiksmų plano laikotarpis buvo pratęstas, kad būtų išvengta spragų.

4. Bendradarbiavimas saugumo srityje

2007 m. sausio mėn. Europolas pasirašė strateginį susitarimą su Šiaurės Makedonija, o 2011 m. rugsėjo mėn. buvo pasirašytas operatyvinės veiklos susitarimas. Bendradarbiavimas ir keitimasis informacija su Europolu yra tinkamas, o 2022 m. jis dar pagerėjo. Nuo 2015 m. Europole dirba ryšių palaikymo pareigūnas iš Šiaurės Makedonijos. Šiaurės Makedonijos teisėsaugos institucijos teikia informaciją apie konfiskuotus ginklus ir suimtus įtariamuosius, taip pat grįžtamąją informaciją, kai to prašoma vykdant operatyvinę veiklą. Šiaurės Makedonija taip pat dalyvauja EMPACT.

Dėl didelės pažangos, padarytos įgyvendinant Kovos su terorizmu įgyvendinimo susitarimą pagal Vakarų Balkanams skirtą bendrą kovos su terorizmu veiksmų planą, 2022 m. gruodžio 9 d. Šiaurės Makedonija su Komisija pasirašė peržiūrėtą susitarimą, į kurį įtraukti nauji veiksmai ir platesnio užmojo tikslai.

5. Pilietybės suteikimo investuotojams programos

²⁹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12896-2022-INIT/lt/pdf>

Pagal Šiaurės Makedonijos pilietybės įstatymą asmenims, kurių atžvilgiu šalis turi ypatingų ekonominių interesų, leidžiama įgyti pilietybę netaikant jokių ankstesnių gyvenamosios vietos reikalavimų. 2005–2022 m. 121 asmuo įgijo pilietybę dėl ypatingų ekonominių interesų (palyginti su 40 neigiamų sprendimų)³⁰. Komisija pakartoja, kad įgyvendinant šį įstatymą pilietybė mainais už investicijas neturėtų būti sistemingai suteikiama, nes tuo gali būti naudojamosi siekiant apeiti ES trumpalaikių vizų išdavimo procedūrą ir išsamų su ja susijusios individualios migracijos ir saugumo rizikos vertinimą ir todėl tai gali turėti įtakos beviziam režimui.

6. Rekomendacijos

Šiaurės Makedonija imasi veiksmų, kad įgyvendintų daugumą Komisijos anksčiau pateiktų rekomendacijų. Vis dėlto būtina toliau daryti pažangą ir atlikti tokius darbus:

- a) toliau daryti apčiuopiamą pažangą derinant vizų politiką;
- b) nesudaryti sąlygų sistemingam pilietybės įgijimui dėl ypatingų ekonominių interesų.

³⁰ Šiaurės Makedonijos tikrinimo ataskaita, 2023 m. liepos mėn., https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-07/MK%20Cluster_1%20Draft%20screening%20report_external%20version.pdf

SERBIJA

1. Vizų politikos derinimas

2022 m. pradžioje Serbija taikė bevizį režimą 22 šalims, įtrauktoms į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašą. Nepakankamas suderinimas su ES vizų politika buvo vienas iš veiksnių, dėl kurių Vakarų Balkanų maršrutu padidėjo neteisėta migracija į ES. Tokie neteisėti migrantai – tai visų pirma Burundžio, Indijos, Kubos, Tuniso ir Turkijos piliečiai, nes jie galėjo atvykti į Serbiją be vizų ir vėliau neteisėtai kirsti valstybių narių išorės sienas. Dėl šios problemos Komisija ir Serbijos institucijos nedelsdamos užmezgė tiesioginius plataus masto ryšius.

Šio bendradarbiavimo ir suderintų pastangų rezultatas buvo tas, kad Serbija vėl pradėjo taikyti vizos reikalavimą Burundžiui (2022 m. spalio 21 d., pradėta taikyti nedelsiant), Tunisui (2022 m. spalio 21 d., pradėta taikyti 2022 m. lapkričio 22 d.), Bisau Gvinėjai (2022 m. gruodžio 1 d., pradėta taikyti 2022 gruodžio 6 d.), Indijai (2022 m. gruodžio 9 d., pradėta taikyti 2023 m. sausio 1 d.), Bolivijai ir Kubai (2022 m. gruodžio 27 d., pradėta taikyti atitinkamai 2023 m. vasario 10 d. ir 2023 m. balandžio 13 d.).

Šiuo metu Serbija taiko bevizį režimą 16 šalių, įtrauktų į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašą: Armėnijai, Azerbaidžanui, Bahreinui, Baltarusijai, Indonezijai, Jamaikai, Katarui, Kazachstanui, Kinijai, Kirgizijai, Kuveitui, Mongolijai, Omanui, Rusijai, Surinamui ir Turkijai.

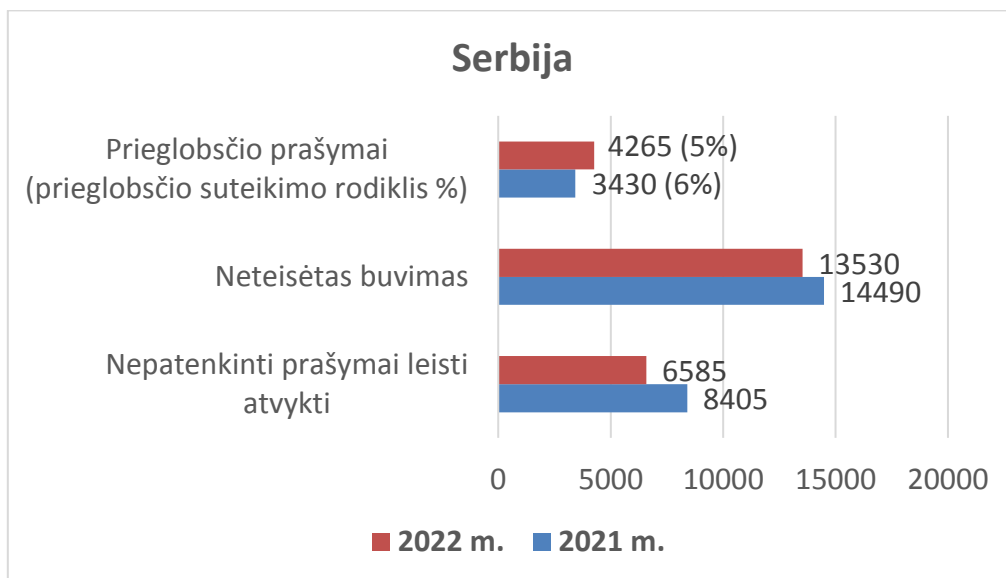
Komisija tikisi tolesnio vizų režimo derinimo pagal Serbijos valdžios institucijų priimtą įsipareigojimą ir laukia iš Serbijos tolesnės išsamesnės informacijos apie paskelbtą vizų politikos derinimo planą ir jo veiksmingą įgyvendinimą.

2. Su neteisėta migracija, tarptautinės apsaugos prašymais, grąžinimu ir readmisija susijusių tendencijų stebėseną

2022 m. Serbijos piliečiai valstybėse narėse pateikė 4 265 tarptautinės apsaugos prašymus – 24 proc. daugiau nei 2021 m. (3 430), o tai reiškia, kad ankstesnių metų tendencija nepakito. Prieglobsčio suteikimo rodiklis šiek tiek sumažėjo – nuo 6 proc. 2021 m. iki 5 proc. 2022 m.

Nustatyti 32 Serbijos piliečių įvykdyto neteisėto valstybių narių išorės sienų kirtimo atvejai (2021 m. – 37). Neteisėtai valstybėse narėse esančių Serbijos piliečių skaičius toliau mažėjo – 2022 m. jų buvo 13 530, palyginti su 14 490 2021 m. (7 proc. mažiau) 2022 m. nepatenkintų prašymų leisti Serbijos piliečiams atvykti į ES skaičius sumažėjo 22 proc. (2021 m. – 8 405, o 2022 m. – 6 585).

Sprendimų grąžinti Serbijos piliečius skaičius (5 705 sprendimai 2022 m., palyginti su 6 045 sprendimais 2021 m.) sumažėjo 6 proc., o grąžintų asmenų skaičius padidėjo 5 proc. (2022 m. – 3 190, palyginti su 3 035 2021 m.), kaip ir grąžinimo rodiklis – nuo 50 proc. 2021 m. iki 56 proc. 2022 m.

Šaltinis – Eurostatas

3. Bendradarbiavimas migracijos, sienų valdymo ir readmisijos srityse

Serbija konstruktyviai bendradarbiavo su ES įgyvendinant ES veiksmų planą dėl Vakarų Balkanų, o nuo 2022 m., kai smarkiai padaugėjo neteisėto valstybių narių išorės sienų kirtimo atvejų, prisidėjo prie mišrių migracijos srautų į ES valdymo.

2022 m. rugpjūčio mėn. Serbija priėmė naują 2022–2027 m. integruoto sienų valdymo strategiją ir 2022–2024 m. veiksmų planą. Sienų stebėjimo stiprinimas ir aktyvesnės pastangos nustatyti neteisėto pabėgėlių ir migrantų gabenimo atvejus ir užkirsti jiems kelią turėtų išlikti vienu iš prioritetų.

Reikėtų aktyviau siekti nustatyti migrantų ir tarptautinės apsaugos prašytojų tapatybę ir juos registruoti, be kita ko, priėmimo centruose. Prieglobsčio sistemos ir pajėgumų grąžinti migrantus, neturinčius įstatymu nustatytos teisės pasilikti, stiprinimas tebėra svarbios tolesnio darbo sritys, kuriose Komisijos parama išaugo.

2022 m. Serbija ėmėsi įvairių priemonių, kad sugriežtintų Serbijos vizų gavimo ir atvykimo į Serbiją reikalavimus. Tos pakeistos sąlygos buvo paskelbtos ir išplatintos vyriausybės interneto svetainėse, taip pat įtrauktos į Tarptautinės oro transporto asociacijos veiklos platformą, kuria oro transporto bendrovės naudojasi registruodamos keleivius skrydžiams į Serbiją. Serbijos diplomatinė ir konsulinė atstovybių atstovai diskutavo su didžiausių oro transporto bendrovių biurais šalyse, kuriose jos yra akredituotos; nustatyta, kad transporto bendrovių paslaugomis naudojasi keliautojai, piktnaudžiaujantys beviziu režimu. Serbijos valdžios institucijos taip pat Belgrade surengė derybas su visų pagrindinių oro transporto bendrovių atstovais, taip pat su turizmo organizacijomis, bendradarbiaujančiomis su asmenų, kurie gali piktnaudžiauti Serbijos beviziu režimu, kilmės šalimis.

Serbija toliau bendradarbiavo su valstybėmis narėmis migracijos ir sienų valdymo srityse. Bendradarbiavimo pavyzdžiai, be kita ko, apima finansavimą, techninę pagalbą, bendrą patruliavimą pasienyje ir mokymo kursus. ES technine pagalba remiama 2022–2027 m. integruoto sienų valdymo strategija, visų pirma susijusi su veiksmingu neteisėtų migrantų registravimu, jų duomenų tvarkymu, taip pat su institucijų veiklos koordinavimu migracijos valdymo sistemoje ir grąžinimo į kilmės arba ankstesnio atvykimo šalį procedūromis. ES finansavimu taip pat remiamas Pabėgėlių ir migracijos komisariato valdomų priėmimo ir prieglobsčio centrų veikimas, įskaitant sveikatos priežiūros paslaugas, socialinę pagalbą ir vaikų bei pažeidžiamų grupių švietimą. Tarptautinė migracijos

organizacija (TMO), padedama ES ir valstybių narių, įgyvendina remiamo savanoriško grįžimo ir reintegracijos programą, kuria stiprinami Serbijos grąžinimo sistemos pajėgumai ir sudaromos palankesnės sąlygos pasinaudoti remiamo savanoriško grįžimo galimybe.

Apskritai FRONTEX ir valstybės narės taip pat pranešė apie sklandų bendradarbiavimą readmisijos srityje.

Vis dėlto nustatyta problemų, susijusių su neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių, atvykusių į ES Vakarų Balkanų maršrutu, readmisija. Atsižvelgdama į tai Komisija paprašė Serbijos kuo glaudžiau bendradarbiauti, kad tais atvejais, kai šių piliečių pateikti prieglobsčio prašymai atmetami, Serbija juos grąžintų atgal, taikydama ES ir Serbijos readmisijos susitarimo sąlygą dėl trečiųjų šalių piliečių.

Serbija sudarė susitarimą dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX) Serbijoje vykdomos operacinės veiklos statuso³¹; 2021 m. gegužės 1 d. įsigaliojusiame susitarime numatyta Serbijos teritorijoje dislokuoti Europos sienų ir pakrančių apsaugos nuolatinio korpuso grupes, turinčias vykdomuosius įgaliojimus. Pirmąją operaciją pagal susitarimą dėl statuso pradėta vykdyti 2021 m. birželio 16 d. prie Serbijos ir Bulgarijos sienos. 2022 m. gruodžio mėn. ši bendra operacija buvo išplėsta – įtraukti sienos perėjimo punktai prie Serbijos sienos su Vengrija. Derybos dėl naujo susitarimo dėl statuso pradėtos 2023 m. gegužės mėn. ir tebevyksta.

Serbija yra parengusi bendras veiksmų gaires su ES prieglobsčio agentūra, kuriomis remiamas tolesnis nacionalinės prieglobsčio ir priėmimo sistemos plėtojimas laikantis ES standartų. Serbija priklauso EUAA priėmimo institucijų tinklui.

4. Bendradarbiavimas saugumo srityje

Serbija toliau sėkmingai bendradarbiavo su Europolu ir aktyviau naudojos saugiu kanalu SIENA. 2021–2022 m. pranešimų, kuriais pasikeista, skaičius padidėjo 15 proc. Eurojustas ir Serbija toliau sėkmingai bendradarbiavo baudžiamosiose bylose, visų pirma per Serbijos ryšių prokurorą (komandiruotą nuo 2020 m. kovo mėn.) Eurojusto būstinėje.

Serbija aktyviai dalyvauja EMPACT veikloje. 2022 m. Serbija dalyvavo įgyvendinant 67 operatyvinius veiksmus, o vieno operatyvinio veiksmo (įtraukto į Operatyvinių veiksmų planą dėl kanapių, kokaino ir heroino) atveju buvo viena iš vadovių. Serbija toliau dalyvavo EMPACT bendrų veiksmų dienų renginiuose.

2019 m. Serbija pasirašė dvišalį susitarimą su Europos Komisija dėl kovos su terorizmu, kad įgyvendintų Vakarų Balkanams skirtą bendrą kovos su terorizmu veiksmų planą. Serbija reguliariai teikė ataskaitas, tačiau būtina tolesnė pažanga, kad susitarimo įgyvendinimas būtų laikomas patenkinamu; visų pirma pažymėtina, kad 2021 m. nustojus galioti ankstesnėms strategijoms Serbija dar nepriėmė naujos kovos su terorizmu ir smurtinio ekstremizmo prevencijos bei kovos su juo strateginės programos.

Serbija nebaigė su sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo tyrimais susijusių saugumo tarnybų ir Nacionalinės saugumo tarybos funkcijų ir praktikos analizės, nors parengiamieji darbai jau pradėti. Tvirtai bendradarbiaujama su CEPOL, Eurojustu, Europolu ir Interpolu, visų pirma neteisėtos prekybos ginklais, neteisėtos prekybos narkotikais ir kovos su aukšto lygio organizuotomis nusikalstamomis grupėmis klausimais. Serbija turi toliau didinti Organizuoto nusikalstamumo prokuratūros techninius, finansinius ir žmogiškųjų išteklių pajėgumus, kad galėtų nepriklausomai

³¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex%3A22020A0625%2801%29>

vykdyti savo pareigas (įskaitant patalpas naujiems darbuotojams). Konkrečiais atvejais grindžiamą požiūrį Serbija turėtų pritaikyti prie kovos su nusikalstamomis organizacijomis strategijos ir dėmesį skirti ne mažos arba vidutinės svarbos atvejams, o rezonansinėms byloms, kad būtų išardytos didelės tarptautinės organizacijos ir konfiskuotas jų turtas.

5. Paspirtintas pilietybės įgijimas

Pirmaisiais 2023 m. mėnesiais Serbijos vyriausybė pasiūlė tam tikrus Pilietybės įstatymo pakeitimus, pagal kuriuos numatoma galimybė skubos tvarka įgyti Serbijos pilietybę trečiųjų šalių piliečiams, kurie Serbijoje gyveno tik trumpą laiką, turi Serbijoje įgytą arba Serbijos pripažintą aukštojo mokslo diplomą ir dirba savarankiškai arba Serbijos įmonėje.

Nors ES gerbia Serbijos suverenią teisę spręsti dėl pilietybės ir natūralizacijos politikos, Komisija pareiškė susirūpinimą kompetentingoms Serbijos valdžios institucijoms dėl galimos saugumo rizikos ES, susijusios su paspartintu bevizio režimo teisių suteikimu šalių, kurioms kitu atveju galėtų ES vizos reikalavimas, piliečiams. Atsižvelgdama į Komisijos išsakytą nuomonę šiuo klausimu, Serbijos vyriausybė nusprendė šį pasiūlymą atsiimti.

6. Rekomendacijos

Serbija imasi veiksmų, kad įgyvendintų Komisijos anksčiau pateiktas rekomendacijas. Vis dėlto būtina toliau daryti pažangą ir atlikti tokius darbus:

- a) toliau derinti Serbijos vizų politiką su ES sudarytu šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, visų pirma dėl šalių, dėl kurių ES kyla neteisėtos migracijos arba saugumo rizika;
- b) greitai užbaigti derybas su ES dėl naujo susitarimo dėl FRONTEX statuso;
- c) visapusiškai įgyvendinti ES ir Serbijos readmisijos susitarimo nuostatą dėl trečiųjų šalių piliečių.

II. KITOS ŠALYS, KURIOMS TAIKOMAS BEVIZIS REŽIMAS

ŠALYS, KURIOMS TAIKOMAS BEVIZIS REŽIMAS IR KURIOS ĮGYVENDINA PILIETYBĖS SUTEIKIMO INVESTUOTOJAMS PROGRAMAS

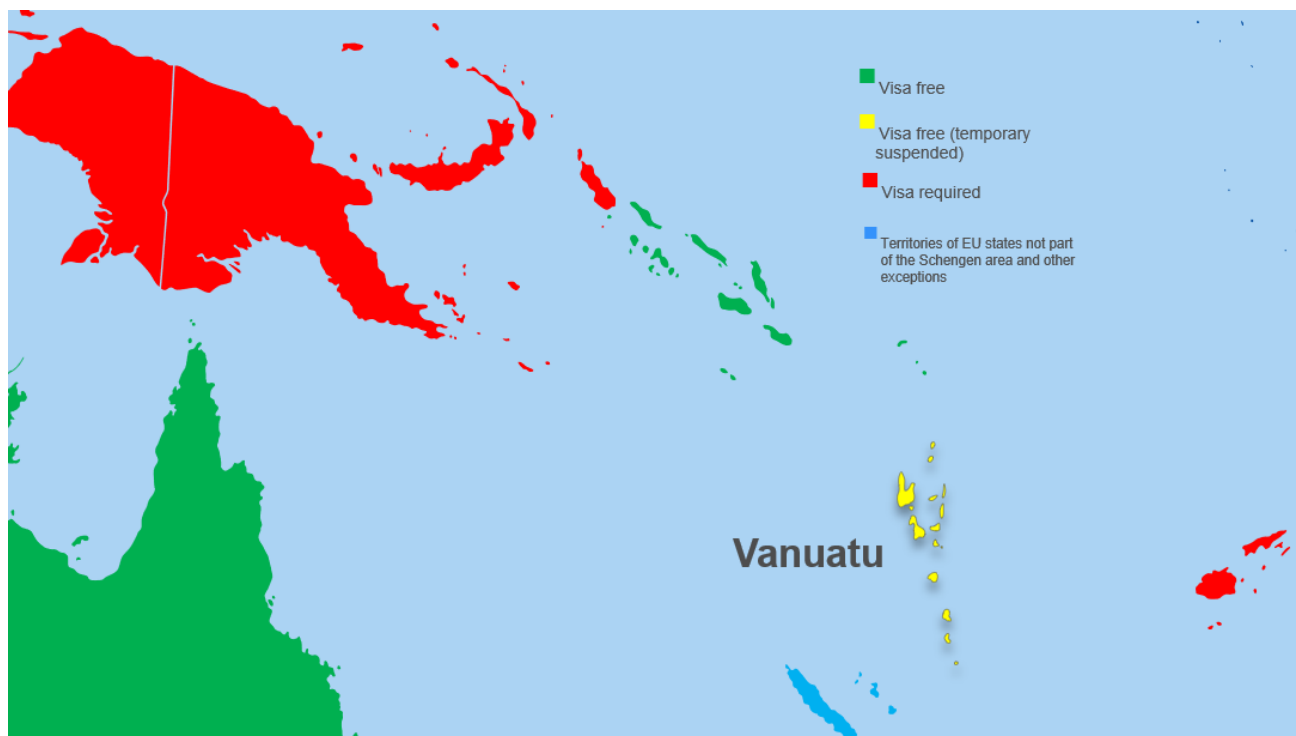
Nors ES gerbia suverenių šalių teisę spręsti dėl savo natūralizacijos procedūrų, trečiųjų šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, įgyvendinamos bevizio režimo principų ir sąlygų neatitinkančios pilietybės suteikimo investuotojams programos gali kelti pavojų ES ir jos valstybių narių saugumui.

ES yra ypač susirūpinusi dėl pilietybės suteikimo investuotojams programų, kurios komerciniais tikslais reklamuojamos kaip suteikiančios galimybę į ES keliauti be vizos. Bevizio režimo susitarimų tikslas – palengvinti ES ir trečiosios šalies žmonių tarpusavio ryšius, o ne sudaryti sąlygas kitų trečiųjų šalių, kurioms taikomas reikalavimas turėti vizą, piliečiams apeiti ES trumpalaikių vizų procedūrą įgyjant pilietybę. Galimybė į ES keliauti be vizos neturėtų būti naudojama kaip komercinė prekė, kurią galima pirkti ir parduoti.

Šį klausimą taip pat iškėlė Europos Parlamentas savo 2022 m. kovo 9 d. rezoliucijoje su pasiūlymais Komisijai dėl pilietybės ir leidimo gyventi įsigijimo investuojant schemų³². Be kitų prašymų, rezoliucijoje Komisija raginama daryti kuo didesnę spaudimą, kad trečiosios šalys, kurios taiko pilietybės suteikimo investuotojams programas ir kurios naudojasi beviziu režimu pagal Reglamento (ES) 2018/1806 II priedą, panaikintų tas programas, ir pateikti pasiūlymą iš dalies pakeisti Reglamento (ES) 2018/1806 8 straipsnį, kad pilietybės suteikimo investuotojams programų įgyvendinimas būtų įtrauktas kaip pagrindas sustabdyti vizų režimo išimčių taikymą.

³² 2022 m. kovo 9 d. Europos Parlamento rezoliucija su pasiūlymais Komisijai dėl pilietybės ir leidimo gyventi įsigijimo investuojant schemų (2021/2026(INL)).

VANUATU

Nuo 2015 m. Vanuatu įgyvendina pilietybės suteikimo investuotojams programas, pagal kurias pilietybė suteikiama kitų šalių piliečiams, kurie anksčiau neturėjo ryšio su Vanuatu, ir teigiamus sprendimus priėmė dėl absoliučios daugumos prašymų. Iki 2021 m. kovo mėn. Vanuatu pagal tokias programas buvo išdavusi daugiau kaip 10 500 pasų, o nepatenkintų prašymų skaičius buvo labai mažas.

2017–2021 m. Komisija išreiškė didelį susirūpinimą ir įspėjo Vanuatu vyriausybę dėl galimybės vėl pradėti taikyti vizų režimą. Vanuatu pateikė paaiškinimus, tačiau jų nepakako toms abejonėms išsklaidyti. Atsižvelgdama į tai Komisija 2022 m. sausio 12 d. priėmė pasiūlymą dėl Tarybos sprendimo sustabdyti bevizio režimo susitarimo su Vanuatu galiojimą³³. Tai buvo pirmasis kada nors pateiktas ES pasiūlymas sustabdyti bevizio režimo susitarimo su trečiaja šalimi galiojimą. Sprendimą iš dalies sustabdyti susitarimo su Vanuatu dėl bevizio režimo taikymą³⁴ Taryba priėmė 2022 m. kovo 3 d. Atsižvelgdama į tai, kad aplinkybės, dėl kurių buvo imtasi dalinio sustabdymo, nebuvo pašalintos, 2022 m. spalio 12 d. Komisija pateikė pasiūlymą dėl Tarybos sprendimo dėl visiško susitarimo taikymo sustabdymo nuo 2023 m. vasario 4 d.³⁵ Taryba sprendimą priėmė 2022 m. lapkričio 8 d.³⁶ Todėl 2022 m. gruodžio 1 d. Komisija pagal Reglamento (ES) 2018/1806 8 straipsnio 6 dalies b punktą

³³ Pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo dėl Europos Sąjungos ir Vanuatu Respublikos susitarimo dėl bevizio režimo trumpalaikio buvimo atveju taikymo dalinio sustabdymo (COM(2022) 6 *final*).

³⁴ 2022 m. kovo 3 d. Tarybos sprendimas (ES) 2022/366 dėl Europos Sąjungos ir Vanuatu Respublikos susitarimo dėl bevizio režimo trumpalaikio buvimo atveju taikymo dalinio sustabdymo.

³⁵ Pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo dėl Europos Sąjungos ir Vanuatu Respublikos susitarimo dėl bevizio režimo trumpalaikio buvimo atveju taikymo visiško sustabdymo (COM(2022) 531 *final*).

³⁶ 2022 m. lapkričio 8 d. Tarybos sprendimas (ES) 2022/2198 dėl Europos Sąjungos ir Vanuatu Respublikos susitarimo dėl bevizio režimo trumpalaikio buvimo atveju taikymo visiško sustabdymo.

priėmė deleguotąjį reglamentą, kuriame nurodoma, kad nuo 2023 m. vasario 4 d. iki 2024 m. rugpjūčio 3 d. vizos reikalavimo netaikymas visiems Vanuatu piliečiams laikinai sustabdomas³⁷.

Nuo tada, kai dalinis sustabdymas įsigaliojo, Komisija vykdė sustiprintą dialogą su Vanuatu kompetentingomis institucijomis³⁸, kad būtų pašalintos aplinkybės, dėl kurių bevizio režimo taikymas buvo sustabdytas, ir sudarytos sąlygos ES panaikinti sustabdymą.

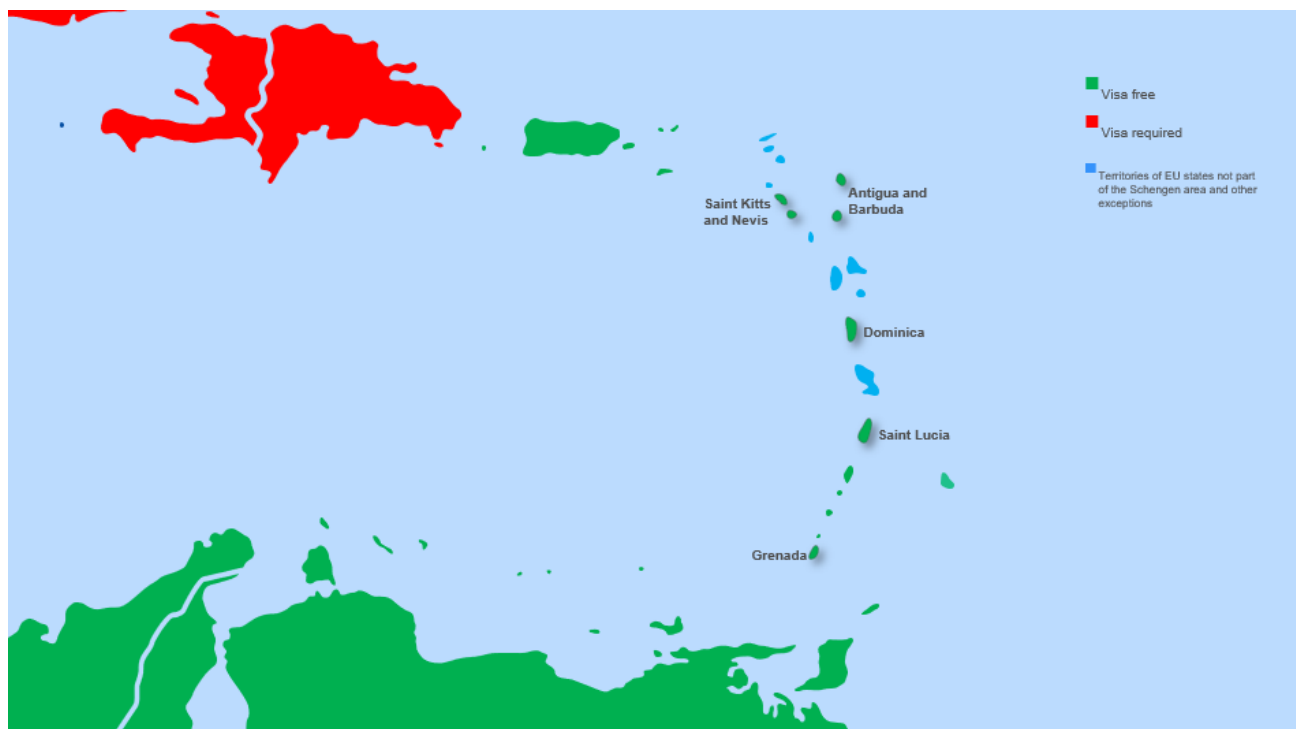
2023 m. kovo mėn. Vanuatu vyriausybė paskelbė pilietybės įstatymo dalinį pakeitimą, kuriuo siekiama sustiprinti pilietybės suteikimo investuotojams programos saugumą. Komisija šiuo metu vertina šiuos teisės aktų dalinius pakeitimus. Susitarta, kad kitame susitikime, kuris bus surengtas pagal sustiprinto dialogo procedūrą, Vanuatu išsamiai paaiškins kovo mėn. priimtus vyriausybės investuotojams taikomų programų teisės aktų pakeitimus.

Informacija su Vanuatu valdžios institucijomis bus keičiamasi tol, kol Komisija manys gavusi pakankamai informacijos, kad galėtų užbaigti vertinimą, kurį reikia atlikti siekiant nustatyti, ar aplinkybės, dėl kurių buvo imtasi sustabdymo, yra pašalintos, ar vis dar egzistuoja. Priklausomai nuo tokio vertinimo rezultatų, Komisija pasiūlys panaikinti sustabdymą arba perkelti Vanuatu į šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašą, kaip nustatyta Reglamento (ES) 2018/1806 8 straipsnio 7 dalyje.

³⁷ 2022 m. gruodžio 1 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2023/222 dėl vizos reikalavimo netaikymo visiems Vanuatu piliečiams laikino sustabdymo.

³⁸ Reglamento (ES) 2018/1806 8 straipsnio 6 dalies a punktas.

RYTŲ KARIBŲ VALSTYBĖS

Nuo 2020 m. Komisija bendradarbiauja su penkiomis Rytų Karibų valstybėmis, įgyvendinančiomis pilietybės suteikimo investuotojams programas (Antigva ir Barbuda, Dominika, Grenada, Sent Kitsu ir Neviu ir Sent Lusija), kad gautų atitinkamą informaciją ir duomenis, susijusius su tomis programomis, kurias EBPO priskiria prie galinčių kelti didelę riziką bendro duomenų teikimo standarto vientisumui ir kurių atveju kyla įtarimų dėl galimo mokesčių slėpimo ir pinigų plovimo veiklos³⁹.

Remdamasi iš kompetentingų institucijų gauta informacija, Komisija padarė išvadą, kad pagal visas vertinamas investuotojams taikomas programas patenkinamų prašymų skaičius yra didelis – iki šiol iš viso išduota ne mažiau kaip 88 000 pasų. Kai kuriose šalyse šis skaičius viršija 30 000 (Dominika išdavė 34 500 pasų; Sent Kitsas ir Nevis – 36 742). Be to, atmestų prašymų dalis labai maža (3–6 proc.), todėl kartu su trumpu prašymų nagrinėjimo laikotarpiu (kai kuriais atvejais – vos du mėnesiai) kyla klausimų dėl saugumo patikrinimo išsamumo.

Atrinkti prašytojai yra piliečiai, kuriems kitu atveju keliaujant į ES būtų taikomas reikalavimas turėti vizą. Remiantis gauta informacija, pagrindinės šalys, kurių piliečiai pateikė prašymus, yra Kinija ir Rusija, taip pat, be kita ko, Sirija, Iranas, Irakas, Jemenas, Nigerija ir Libija. Šiuo atžvilgiu Komisija palankiai įvertino visų penkių Karibų valstybių 2022 m. kovo mėn. sprendimą sustabdyti Rusijos ir Baltarusijos piliečių prašymų nagrinėjimą, priimtą reaguojant į Rusijos agresiją prieš Ukrainą.

Karibų valstybių pilietybės įgijimo pagal investuotojams taikomas programas individualiems investuotojams ir jų šeimos nariams kaina šiuo metu yra tarp mažiausių pasaulyje. Tam tikrais atvejais išlaidos vienam asmeniui yra mažesnės nei 100 000 USD. Kainos pagal kitas vertinamas programas yra tik šiek tiek didesnės.

³⁹ <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/residence-citizenship-by-investment/>

Informacija su prašytojų kilmės šalimi arba pagrindine ankstesne gyvenamąja vieta, remiantis gauta informacija, tam tikru mastu keičiamasi keturiuose iš penkių vertinamų šalių. Vis dėlto atrodo, kad tai vyksta nesistemiškai. Visos penkios šalys bendradarbiauja su CARICOM kovos su nusikalstamumu ir saugumo įgyvendinimo agentūros (IMPACS) Jungtiniu regioniniu ryšių centru (JRCC), kuris padeda gauti konfidencialią informaciją apie kiekvieną bendrai prašymą pateikusį asmenį. Vis dėlto nė vienoje iš vertinamų šalių nereikalaujama gyventi šalyje ar net fiziškai būti šalyje prieš suteikiant pilietybę ar net vykstant prašymo teikimo procesui.

Kai kuriais atvejais per visą prašymų teikimo ir tikrinimo procesą šalys pasitelkia privačius agentus, be kita ko, fiziniams patikrinimams ir prašytojų pateiktų dokumentų tikrinimui atlikti. Tikrinimo proceso perdavimas privačioms įmonėms yra papildomas veiksnys, keliantis abejonių dėl prieigos prie teisėsaugos ir teisminių institucijų informacijos kilmės šalyje arba pagrindinės ankstesnės gyvenamosios vietos šalyje.

Galiausiai visose penkiose šalyse atrinktiems prašytojams suteikiama skirtingo masto galimybė pakeisti tapatybės duomenis, kai pilietybę įgyjama investuojant. Antigvoje ir Barbudoje ir Dominikoje tai leidžiama padaryti nuo pilietybės įgijimo praėjus penkeriems metams; Grenadoje – po vieno metų; Sent Kitse ir Sent Nevyje – įgyjant pilietybę. Kai kuriais atvejais taip pat leidžiama kelis kartus keisti vardus ir pavardes (remiantis turima informacija, vienu pakeitimu apsiriboja tik Sent Kitsas ir Nevis).

Apskritai trumpas nagrinėjimo laikotarpis, maži mokesčiai, didelis prašymų skaičius ir nedidelė atmestų prašymų dalis, taip pat tam tikri saugumo patikrinimo procedūrų aspektai yra elementai, iš kurių matyti, kad tokių programų taikymas galėtų kelti tam tikrą pavojų ES valstybių narių saugumui. Tai, kad atrinktiems prašytojams leidžiama pakeisti savo tapatybės duomenis įgijus naują pilietybę, kelia papildomą galimą pavojų saugumui.

Kol vyksta dvišalės konsultacijos, Komisija toliau glaudžiai bendradarbiaus su tomis trečiosiomis šalimis, kad užbaigusi vertinimą rastų ilgalaikius sprendimus. Atsižvelgdama į tai Komisija sukvies posėdžiauti pagal dvišalius bevizio režimo susitarimus įsteigtus junginius ekspertų komitetus, kurių tikslas – stebėti susitarimų įgyvendinimą ir spręsti dėl jų taikymo kylančius ginčus.

IŠVADA

Komisija mano, kad visos aštuonios šioje ataskaitoje įvertintos ES kaimyninės šalys imasi veiksmų, kad įgyvendintų keletą rekomendacijų, pateiktų penktojoje ataskaitoje pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą. Komisija mano, kad Sakartvelas ir Ukraina, kurių piliečiams bevizis režimas buvo pradėtas taikyti prieš mažiau nei septynerius metus ir kurioms vis dar būtina teikti ataskaitas dėl vizų režimo liberalizavimo kriterijų laikymosi, vizų režimo liberalizavimo reikalavimų ir toliau laikosi. Vis dėlto visos aštuonios šalys turi imtis tolesnių veiksmų, kad įgyvendintų Komisijos rekomendacijas.

Apskritai valstybės narės praneša apie tinkamą bendradarbiavimą migracijos ir saugumo srityse su visomis aštuoniomis šalimis. Kelios iš šių šalių turi toliau spręsti nepagrįstų prieglobsčio prašymų problemą, be kita ko, stiprinti dalyvavimą EMPACT veikloje ir toliau rengti tikslines informavimo kampanijas. Visos šalys turėtų toliau daryti pažangą vizų politikos derinimo srityje, kad būtų išvengta rizikos, kad trečiųjų šalių piliečiai atvyks į jų teritoriją be vizų ir toliau neteisėtai keliaus į ES. Taip pat reikia dėti daugiau pastangų kovojant su organizuotu nusikalstamumu ir korupcija.

Vizų režimo liberalizavimas yra vienas iš pagrindinių ES bendradarbiavimo su Vakarų Balkanų šalimis ir Rytų partnerystės šalimis migracijos, saugumo ir teisingumo srityse aspektų. Vizų režimo liberalizavimas sudaro palankesnes sąlygas judumui ir žmonių tarpusavio ryšiams, taip pat gali padėti paskatinti svarbias politikos reformas šiose šalyse. Šis procesas bus toliau atidžiai stebimas, be kita ko, rengiant vyresniųjų pareigūnų susitikimus, reguliarius Teisingumo, laisvės ir saugumo pakomitečio posėdžius ir ES bei ataskaitoje aptariamų šalių diskusijas. Su vizų režimo liberalizavimo kriterijais susijusių klausimų stebėseną taip pat bus toliau įtraukiama į Komisijos metines plėtros ataskaitas.

Komisija taip pat toliau stebės visas šalis, kurioms taikomas bevizis režimas ir kurios įgyvendina pilietybės suteikimo investuotojams programas, ir stiprins dialogą su tomis šalimis, siekdama rasti ilgalaikius sprendimus, kuriais būtų užkirstas kelias bet kokiam galimam ES trumpalaikių vizų išdavimo procedūros apėjimui ir išsamiam su ja susijusios individualios migracijos ir saugumo rizikos vertinimui.

Galiausiai Komisija toliau įgyvendins savo 2023 m. gegužės 30 d. komunikate paskelbtą visapusiškos stebėsenos metodą, apimančį visas trečiąsias šalis, kurioms taikomas bevizis režimas. Remdamasi to stebėsenos proceso rezultatais ir neapsiribodama privalomomis ataskaitomis, Komisija ir toliau teiks ataskaitas dėl trečiųjų šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, migracijos ir saugumo iššūkių.